

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Lapin yliopiston
harjoittelukoulun
perusopetuksen
opetussuunnitelma
2016

OPPILASHUOLTO
VALINNAISUUS
KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVÄT
ERITYISKYSYMYKSET

22. OPPILASHUOLLON PAIKALLISEN TOTEUTTAMISEN TAVOITTEET JA TOIMINTATAVAT

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatusta ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään omassa osiossaan.

22.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen

asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen koulukohtainen ryhmä.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Lapin yliopiston harjoittelukoulun opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä Rovaniemen kaupungin esi- ja perusopetuksen kanssa. Laatimisessa ovat olleet mukana myös kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavat viranomaiset sekä lukiodien opetussuunnitelmatyöryhmä. Näin turvataan oppilashuollon jatkumo ja keskeisten periaatteiden yhtenevyys varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen. Perusopetuksen oppilashuoltoa koskevia säädöksiä yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhyvinvoinnin toteuttamiseksi sovelletaan myös lisäopetuksen koulutyöhön sekä perusopetukseen valmistavaan opetukseen ja soveltuvin osin aikuisten perusopetuksen koko oppimäärää suorittaviin opiskelijoihin.

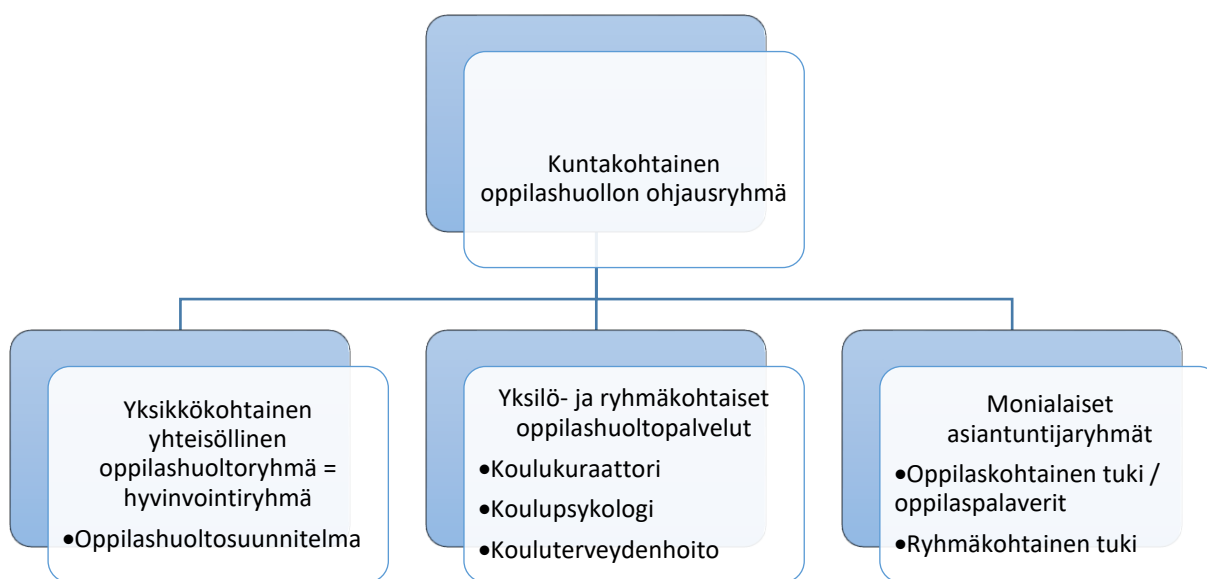
Rovaniemellä kaikissa lasten ja nuorten palveluissa huomioidaan kaupungin Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman (vuoteen 2015) periaatteet: ennaltaehkäisevyys, varhainen avoin yhteistyö, yhteisöllisyys ja vertaistoiminta, saavutettavuus sekä osallisuus ja vaikuttaminen. Keskeistä on verkostomainen työ sekä

painopisteen siirtäminen ennaltaehkäisevään toimintaan. Lasten eri kehitysympäristöjen kuten kodin, koulun ja päiväkodin sujuva arki sekä kehitysyhteisöjen yhteistyö ja vahvistaminen on hyvinvointityössä ensisijaista. Lapsi ja nuorisopoliittinen ohjelma sisältää kaupungin Hyvinvointisuunnitelman ja se hyväksytään valtuustokausittain. Edellistä Lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa noudatetaan, kunnes uusi ohjelma julkaistaan.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia seurataan vuosittain tehtävässä Hyvinvointikatsauksessa ja neljän vuoden välein laajemmassa Hyvinvointikertomuksessa. Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjausryhmän lakisääteisenä tehtävänä on seurata lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloja, edistää lasten- ja nuorten palveluiden yhteensovittamista ja suunnitella yhteisiä menettelytapoja ja tiedon vaihdon sujuvuutta eri viranomaisten kesken.

Oppilashuollon ja psykososiaalisten oppilashuoltopalveluiden järjestämisestä vastaa Rovaniemen kaupungin esi- ja perusopetuksessa opetuksen järjestäjänä koulutuslautakunta. Perusopetuksessa palvelut tuotetaan koulupalveluiden palvelualueella. Koulukuraattorit ja – psykologit työskentelevät koulutuspalveluiden ja kouluterveydenhoitajat sekä koululääkärit terveystieteiden palvelualueella.

Käytännössä oppilashuolto toteutetaan varhaiskasvatus-, koulu-, terveys-, sosiaali- ja nuorisopalveluiden monialaisessa yhteistyössä. Oppilashuollon palvelurakenne muodostuu oppilashuollon, oppilashuoltopalveluiden ja muun oppilashuollollisen tuen järjestämisestä ja tuottamisesta. Kuntatasolla oppilashuoltotyön linjauksista ja työnjaosta huolehtii eri koulutuksen järjestäjien yhteinen monialainen kuntakohtainen oppilashuollon ohjausryhmä, jossa on esi- ja perusopetuksen, toisen asteen sekä sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen edustus. Ohjausryhmän työskentelystä vastaa koulutuspalvelut.

Kuvio 25. Oppilashuollon organisointi

Oppilashuollon monialaisen yhteistyön merkitys korostuu siirtymävaiheissa. Tärkeänä yhteistyökumppanina toimii tuolloin oppilas ja huoltajat. Yhteistyön toteutumista ja tiedonsiirtoa kuvataan luvussa. Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan kuvaus yhteistyöstä oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko- opintojen suunnittelussa.

22.1.1 Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan kuntatasolla suhteessa perusopetuksen oppilasmääriin sekä käytettävissä olevaan lasten - ja nuorten hyvinvointia koskevaan arviointi- ja seurantatietoon, esimerkiksi Kouluterveyskyselyn ja laajojen koko ikäluokkaa koskevien terveystarkastusten tuottamaan tietoon. Kokonaistarpeen arvioinnissa ja oppilashuollon palveluiden suunnittelussa huomioidaan asuinalueiden erilaisuus ja koulutuksellista tasa- arvoa koskeva alueellinen ja koulukohtainen indikaattoritieto: työttömyys, koulutusaste ja maahanmuuttajien määrä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki määrittää oppilashuollon palveluiksi psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen vastaavan kuraattorin palvelut, jolla on sosiaalityöntekijän tehtäviin soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Perusopetuksessa työskentelevistä kuraattoreista ja psykologeista käytetään nimitystä koulukuraattori ja koulupsykologi.

Psykososiaaliset oppilashuoltopalvelut Rovaniemellä resursoidaan perusopetuksen järjestämisperiaatteiden mukaisesti: 600–800 oppilasta/ koulupsykologi tai -kuraattori sekä 2-3 koulua/työntekijä. Jokaiselle koulualueelle nimetään konsultoiva psykologi ja kuraattori, johon konsultaatiokoulut ensisijaisesti ottavat yhteyttä. Mikäli konsultoivan psykologin palveluita ei ole käytettävissä, otetaan yhteyttä konsultoivaan kuraattoriin. Konsultoivat työntekijät voidaan nimetä myös koulukohtaisesti. Psykososiaalisen oppilashuollon työntekijät muodostavat tiimiesimiehen johdolla oppilashuollon tiimin, joka vastaa palveluiden organisoinnista siten, että palvelut ovat jokaisen koulun, oppilaan ja perheen käytettävissä.

Terveys- ja oppilashuollon palvelut järjestetään terveydenhuoltolain (1326/2010) nojalla asetetun asetuksen (338/2011) ja asetukseen perustuvan paikallisen toimintaohjelman sekä kouluterveydenhoidon laatusuosituksen mukaisesti. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla edistetään ja seurataan kouluyhteisön hyvinvointia sekä oppimisympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, edistetään ja seurataan oppilaiden ja opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja oppimiskykyä sekä tunnistetaan varhaisen tuen tarpeet. Tarvittaessa oppilas ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin. Kouluterveydenhuolto toteutetaan yhteistyössä huoltajien, muun oppilashuoltohenkilöstön sekä opetushenkilöstön kanssa tukien huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä. Aikuisten perusopetukseen osallistuvalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhuolto lukuun ottamatta yli 18- vuotiaiden sairaanhoitopalveluja.

Koulupsykologit ja -kuraattorit sekä kouluterveydenhoitajat (ja koululääkärit) osallistuvat omien koulujensa yhteisölliseen hyvinvointityöhön hyvinvointiryhmässä ja ovat mukana suunnittelemassa koko kouluyhteisöä ja luokkien hyvinvointia tukevia interventioita. Yksilökohtaisessa oppilashuollossa noudatetaan lain edellyttämiä määräaikoja.

Arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista palveluista suunnitelman laadintahetkellä

Huomioidaan

- o asuinalueen erityispiirteet, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä ja muu mahdollinen seurantatieto
- o Oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto

Kuvataan

- o oppilashuollon kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon työntekijöiden työpanos
- o oppilashuollon palveluiden kohdentaminen kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin, yksittäisiin onnilaisiin sekä yhteistvön ja vastuunäkö

Kuvio 26. Oppilashuollon kokonaistarpeen ja käytettävien palveluiden kuvaaminen

Lapin yliopiston harjoittelukoulun oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista palveluista ja siitä miten ne kohdennetaan yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin.

22.1.2 Yhteistyö ja käytänteet oppimisympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnintarkastuksissa

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Kasvu- ja oppimisympäristön terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisessä, seurannassa ja arvioinnissa noudatetaan Rovaniemen kaupungissa yhteistä [Toimintaohjelmaa neuvolatyölle, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollolle sekä lasten ja nuorten ehkäisevälle suun terveydenhuollolle 2011 - 2014](#). Nykyistä toimintaohjelmaa toteutetaan, kunnes valmistumassa oleva uusi toimintaohjelma on käytössä. (ks. Palveluprosessien vastuut, eriaisteiset tuen muodot ja niissä tehtävät asiakaskohtaiset tarkistukset.)

Kouluissa toteutetaan [kouluterveydenhuollon laatusuosituksen](#) ja [asetuksen 338/2011](#) tarkoittama oppilaitosympäristön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja turvallisuuden arviointi joka kolmas vuosi. Arviointiin osallistuvat koulun henkilökuntaa sekä oppilaat, huoltajat, terveydenhoitaja, terveystarkastaja, henkilöstön työterveyshoitaja, työsuojeluhenkilö ja tarvittaessa muita asiantuntijoita kuten koulukuraattori, koulupsykologi, fysioterapeutti tai suun terveydenhuolto. Arviointitiedot kootaan erilliselle seurantalomakkeelle, joka arkistoidaan koululle. Koonti arvioinneista annetaan tiedoksi perusturvalautakunnalle ja koulutuslautakunnalle. Palvelujohtaja sekä koulun rehtori vastaavat siitä, että arviointi tulee suoritettua. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain. Seurantavastuu on rehtorilla.

Taulukko 23. Kouluyhteisön ja oppimisympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastus

Kouluyhteisöä ja opiskeluympäristöä arvioitaessa kiinnitetään huomiota erityisesti niihin asioihin, jotka ovat tulleet koulun arjessa tai huoltajien ja oppilaiden kautta esiin. Tarkastuksessa jokainen ammattiryhmä tuo esille tietoonsa tulleita epäkohtia opiskelu- ja työolosuhteissa.

Tarkastuksissa huomioitavia asioita ovat:

- fysikaaliset altisteet; esim. haju, melu, valaistus, lämpö,
- biologiset altisteet; esim. ilmanvaihto, sisäilma, home, siivouksen taso,
- kemialliset altisteet; esim. opetuksessa käytettävät kemikaalit ja niiden käyttöturvallisuustiedotteet,
- tilajärjestelyt; esim. esteettömyys, käyttö ja soveltuvuus,
- koulutyön ja opiskelun järjestelyt; lukujärjestyksen toimivuus, koulutyön sujuvuus ja kuormittavuus sekä tarjolla oleva tuki,
- ruokajärjestelyt; esim. tilat, ruokailun kesto ja ajoitus, ruuan laatu, välipalat, janojuoma,
- koulukuljetusjärjestelyt; esim. odotusajat, turvallisuus,
- oppimisilmapiiri, viihtyvyys, vuorovaikutus ja oppilaiden osallisuus,
- kiusaaminen, väkivalta ja häirintä sekä näiltä suojaamiseksi laaditut suunnitelmat,
- tapaturma- ja terveysuhat sisätiloissa; esim. portaat, aineopetusluokat, ergonomiset tekijät,
- turvallisuusuhat; esim. turvallisuus- ja pelastussuunnitelmien ajantasaisuus, kriisivalmius, paloturvallisuus,
- tapaturma- ja terveysvaarat ulkotiloissa; esim. fyysiset olosuhteet ja välituntivalvonta,
- koulun sosiaalityöt, WC-, pesu- ja lepotilat,
- ensiapuvalmius,
- välituntitilat ja ympäristö; mahdollisuudet liikkumiseen, leikkimiseen ja virkistämiseen.

Koulutyön ja opiskelun **ergonomiseen arvioon** voidaan hyödyntää fysioterapian ammattilaista. Tarkastuksessa voidaan hyödyntää myös työterveyshuollon työpaikkaselvityskäytäntöjä.

Kouluterveyskyselyllä saadaan koulu- ja oppilaitoskohtaista tietoa oppilaiden ja opiskelijoiden näkökulmasta. Tietoa saadaan fyysisistä työoloista, tupakointiin liittyvistä asioista koulussa ja oppilaitoksessa, ruokailusta, kiusaamisesta ja häirinnästä, tuen saamisen kokemuksista ja kuormittuneisuudesta sekä osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksista.

Laajoista terveystarkastuksista laadittavat luokka- ja koulukohtaiset yhteenvedot tarjoavat myös koulukohtaista tietoa. Erilaiset kouluilla toteutettavat hyvinvointi- ja kiusaamiskyselyt ovat tärkeitä tietolähteitä kuten myös oppilashuoltopalvelujen henkilöstön kokemukset oppilaiden ja opiskelijoiden esiintuomista epäkohdista ja hyvinvoinnista.

Lisätietoa

Putus, T. (2009) Koulun työolot ja niiden arviointi. Teoksessa Rimpelä M., Fröjd S., & Peltonen H. (toim.) [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perusopetuksessa 2009 – perusraportti](#). Helsinki: Opetushallitus, 116–127.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan seurantatietoa tarkastuksen aikataulusta ja toteutuneista toimenpiteistä.

22.1.3 Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Terveysneuvonnalla tarkoitetaan terveyttä tai sairautta koskevaa neuvontaa, johon sisältyy yksilöllisen ohjaus- ja ongelmanratkaisuprosessin lisäksi psykososiaalisen tuen välittyminen. Neuvonta kohdistuu terveydentilan edistämiseen ja ylläpitämiseen ja se toteutuu kummankin osapuolen ehdoilla.

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Terveys ymmärretään psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena toimintakykynä. Opetuksen tavoitteena on saada tietoja ja taitoja terveyden ylläpitämiseen ja edistämiseen, sairauksien hoidosta ja ennaltaehkäisystä, ottaa vastuu omasta ja toisten terveydestä sekä oppia tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

Yhdessä neuvolan ja kouluterveydenhuollon antaman terveysneuvonnan ja koulun terveystiedon opetuksen avulla vahvistetaan terveyden edistämistä. Tällöin ei vain muuteta ihmisten käyttäytymistä vaan myös parannetaan mahdollisuuksia hallita ja edistää omaa terveyttään sekä vaikuttaa samalla ympäristöönsä. Terveyden edistämistä johdattavat ihmisarvon ja itsenäisyyden kunnioittaminen, voimavaralähtöisyys, oikeudenmukaisuus, osallistuminen, yhteistyö, kestävä kehitys ja asiakasnäkökulma sekä kulttuurisidonnaisuus.

Kouluterveydenhuollossa tavoitteena on seurata ja tukea oppilaan fyysistä ja psyykkistä kasvua ja kehitystä sekä hyvinvointia, sekä edistää koululaisten terveitä elämäntapoja ja luoda perusta aikuisiän terveydelle ja hyvinvoinnille. Kodin, koulun ja terveyshuollon yhteistyö on merkittävä. Kouluterveydenhoitajat toimivat yhteistyössä muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Varhainen puuttuminen ja yhteistyön tekeminen on tärkeää esim. oppimisvaikeuksissa, koulukiusaamisessa, koulusta poissaoloista sekä päihteiden käytössä. Kouluterveydenhoitajat tekevät säännöllisiä terveystarkastuksia yhdessä koululääkärin ja huoltajien kanssa, joissa yhtenä tavoitteena on myös terveysneuvonta. Terveystarkastuksien tarkoitus on seurata oppilaan kehitystä ja kasvua, ohjata heitä hyvinvointiin ja elämäntapoihin liittyvissä kysymyksissä.

Terveysneuvontaa voidaan antaa myös verkossa. Rovaniemellä on kehitetty nuorille ja heidän huoltajilleen terveysviestinnän verkkosivusto www.arctichildren.fi.

22.2 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma tehdään vuosittain yhteistyössä koulun ja oppilashuollon henkilöstön sekä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Se on oma erillinen asiakirja ja voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelman sisältöjä kuvataan kuviossa 26. Sen on hyvä sisältää vuosittain sovittuja painopistealueita ja tavoitteita yhteisöllisen oppilashuollon osalta. Koulutuksen järjestäjän on seurattava oppilaitoksen oppilashuoltosuunnitelman toteutumista.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

- arvio koulukohtaisen oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista
- oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen oppilashuollon edistämiseksi
- oppilashuoltopalvelujen kohdentaminen ja seuranta
- oppilashuollon yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa
- kouluyhteisön ja oppimisympäristön terveellisyden ja turvallisuuden tarkastusmenettely
- yhteenvedot laajoista terveystarkastuksista
- järjestyssäännöt
- ohjeistus poissaolojen osalta sekä poissaolojen seuranta
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- yhteistyötahot ja yhteistyön tavoitteet ja toimintatavat
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, häirinnältä ja seuranta
- toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa
- pelastussuunnitelman ja turvallisuuskansion päivittäminen
- toimenpiteet oppilashuoltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Kuvio 26. Koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman sisällöt

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Näitä ovat seurannasta vastaava taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

Koulukohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat toimenpiteineen ovat osa koulujen vuosisuunnitelmaa ja niiden toteutumista arvioidaan aina lukuvuoden ja toimintakauden päättyessä. Arvioinnin ja seurannan toteuttamisesta vastaa koulun hyvinvointiryhmä rehtorin johdolla. Seuranta on osa koulun vuotuista laadunarviointityötä ja itsearviointia. Laadunarviointiin sisällytetään kouluhyvinvointia kuvaavia mittareita koulupalveluiden painopistealueiden mukaisesti ja kyselyt kohdennetaan vuorovuosin henkilöstölle,

oppilaille ja huoltajille. Koulut voivat myös hyödyntää arvioinnissaan Koulun hyvinvointiprofiilia. Tärkeitä hyvinvoinnin seurannan mittareita ovat esimerkiksi poissaolojen määrä, kiusaamistapaukset, tehostetun ja erityisen tuen määrä sekä koulupudokkaiden määrä. Ennaltaehkäisevinä toimenpiteinä seurataan kerhojen määrää sekä luokkiin ja ryhmiin kohdentuvaa hyvinvointityötä.

Toimenpiteet oppilashuoltosuunnitelman toteuttamiseksi

- Seurannasta vastaava taho koulussa (esim. vastuuhenkilöt, tiimit)
- Seurattavat asiat (esim. poissaolojen määrä, koulutapaturmat, koulukiusaaminen)
- Menetelmät tietojen kokoamiseksi (esim. laajojen terveystarkastusten tuottama tieto, koulun hyvinvointiprofiili, kiusaamiskyselyt)
- Seurannan aikataulu
- Seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen oppilashuollon kehittämisessä
- Seurantatietojen keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma

- arvio yksikkökohtaisen oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista
- oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen oppilashuollon edistämiseksi
- oppilashuoltopalvelujen kohdentaminen ja seuranta
- oppilashuollon yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa
- kouluyhteisön ja oppimisympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastusmenettely
- yhteenvedot laajoista terveystarkastuksista
- järjestyssäännöt
- ohjeistus poissaolojen osalta sekä poissaolojen seuranta
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- yhteistyötahot ja yhteistyön tavoitteet ja toimintatavat
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa
- pelastussuunnitelman ja turvallisuuskansion päivittäminen
- toimenpiteet oppilashuoltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

Kuvio 27. Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvattavat toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteuttamisesta. Opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvontaa toteutetaan kuntakohtaisen ohjausryhmän ja Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjausryhmän yhteistyönä. Arvioinnin ja seurannan välineinä ovat hyvinvointikertomuksen, Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman sekä tulosohjaussopimuksen mittarit. Tärkeänä uutena seurannan kohteena tulee olla se, kuinka yksilökohtaisessa oppilashuollossa pystytään noudattamaan lain edellyttämiä aikarajoja. Ennaltaehkäisevän, varhaisen tuen indikaattoreina seurataan erityisesti Huolen puheeksi ottamisen ja Lapset puheeksi – keskustelujen käyttöä. Arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan.

22.3 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä. Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Yhteisöllisen oppilashuollon toimintamalli

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Kaikkien oppilaiden kanssa työskentelevien sekä oppilashuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden tehtävä on edistää oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä huolehtia oppimisympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu työyhteisön hyvinvoinnista. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittäminen edellyttää laajaa monialaista yhteistyötä.

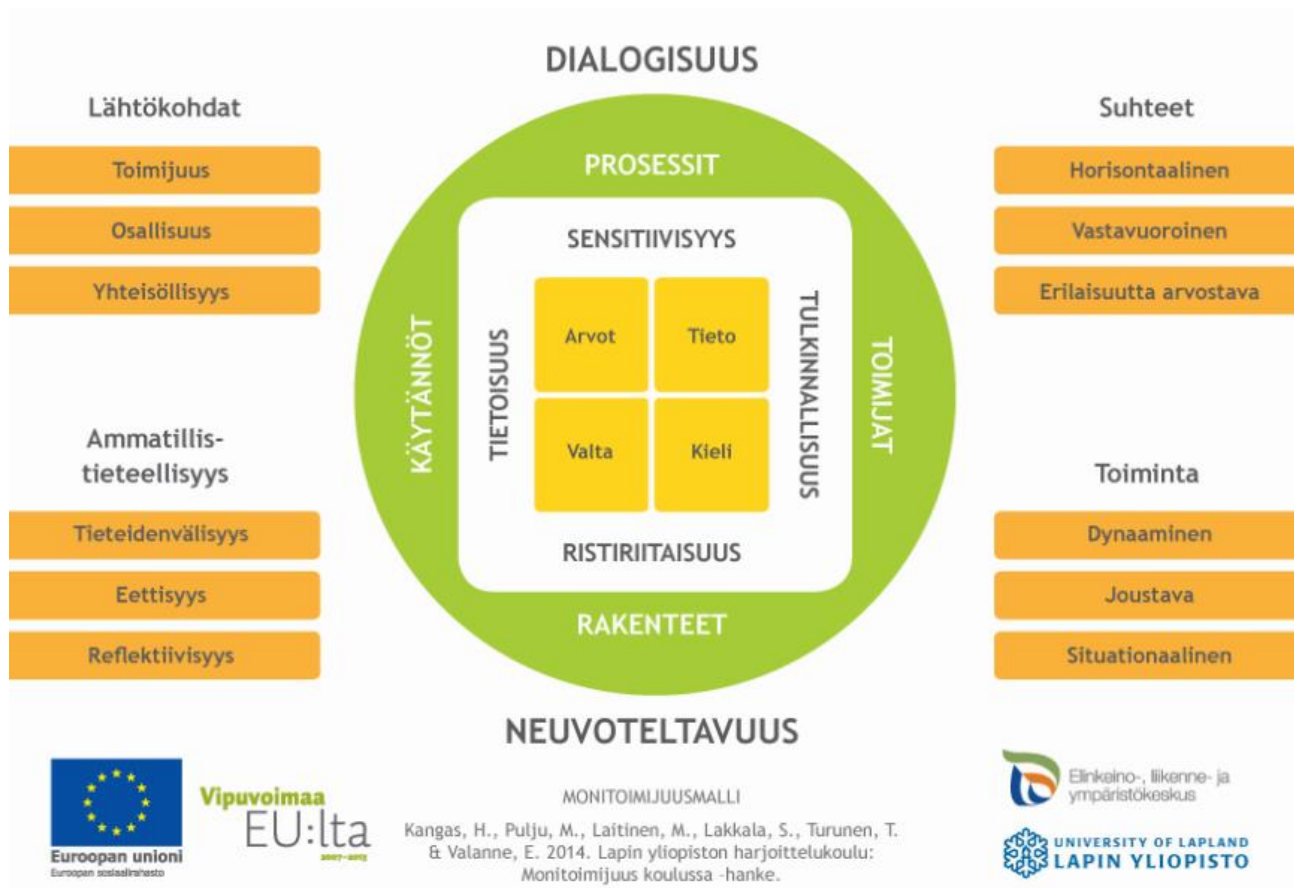
erikoissairaanhoido
sosiaalitoimi
terveystoimi
nuorisotoimi
liikuntatoimi
seurakunta
poliisi
järjestöt

koulun muu henkilökunta
koulukuraattori
koulupsykologi
kouluterveydenhoito
koululääkäri
nuorisotyöntekijä
perheneuvola
kuntoutuspalvelut

oppilas
huoltaja
opettajat
rehtori / koulunjohtaja
koulunkäynninohjaajat
erityisavustajat

Kuvio 28. Yhteisöllisen oppilashuollon toimijat

Yhteisöllinen oppilashuolto rakentuu monitoimijuudelle, joka sallii eri toimijoiden arvokäsitykset ja tietotaidon. Monitoimijuus sisältää myös 'monityökulttuurisuuden'. On löydettävä yhteinen kieli ja kyettävä kuuntelemaan toista erilaisista valtarakenteista huolimatta. Kuviossa 30. on kuvattu Monitoimijuusmalli, joka on rakentunut yhteisöllisen oppilashuollon käytännön toteutuksesta kuvaamaan oppilashuollollisen yhteistyön monisäikeisyyttä kodin, koulun ja eri asiantuntijoiden kokemusta ja tahtotilaa kunnioittaen.

Kuvio 29. Monitoimijuusmalli

Yhteisöllinen oppilashuolto näyttäytyy koulun pedagogisessa, sosiaalisessa ja hallinnollisessa toiminnassa monella tavalla. Yhteisöllisyyden edellytys on oppilaiden aito osallisuus. Myös kodit ovat merkittävässä asemassa rakentamassa yhteisöllistä oppilashuoltoa.

Yhteisöllisen oppilashuollon toimintamallin tulee rakentua ennaltaehkäisevälle ja osallistavalle toiminnalle.

Taulukossa 24 yhteisöllisen oppilashuollon toimintamallia on eritelty eri toimijoiden näkökulmasta. Koulun toimijuus muodostuu taulukossa monialaisesti sisältäen opetus- ja ohjaushenkilöstön lisäksi koulukuraattori- ja psykologipalvelun sekä kouluterveydenhuollon edustajat.

Taulukko 24. Yhteisöllisen oppilashuollon toimintamalli perusopetuksessa

Oppilaat	Huoltajat	Koulu
Oppilaiden kuuleminen	Kaikki tavoittava tiedottaminen (Wilma, reissuvihko, tiedotteet jne.)	Koko koulun työhyvinvoinnista huolehtiminen
Kiusaamisen ennaltaehkäisy (esim. KiVa Koulu – toiminta)	Vastavuoroinen tiedonkulku	Monialainen työyhteisötoiminta
Sosiaalisten taitojen vahvistaminen ryhmätoiminnoilla	Luokkakohtaiset tai vuosiluokkakohtaiset vanhempaintapaamiset	Koulun oppilashuoltosuunnitelman laadinta
Tarkkaavaisuutta, toiminnanohjausta ja tunteiden hallintaa vahvistavat ryhmätoiminnot (esimerkiksi Maltti-, Valtti- ja Art-ryhmät)	Huoltajien osallisuus koulun kehittämiseen (opetussuunnitelmatyö, oppilashuoltosuunnitelma, tutkimus- ja kehittämistoiminta jne.)	Oppimisympäristön terveyden ja turvallisuuden arviointi ja sen muokkaaminen
Oppilasjohtoinen välituntitoiminta	Kodin ja koulun yhteiset tapahtumat ja tilaisuudet	OPS – terveystieto, liikunta, kotitalous, taideaineet
Kerhotoiminta	Vanhempaintoimikunta	Yhteisöllinen, monialainen hyvinvointiryhmän toiminta
Oppilaskuntatoiminta	Avoimet ovet	Luokan hyvinvointisuunnitelma
Tukioppilastoiminta	Huoltajien organisoima kerhotoiminta	Hyvinvointia tukevat terveystarkastukset
Kummioppilastoiminta	Dialogiset menetelmät (esim. Lapset puheeksi –menetelmä)	Hyvinvointikyselyt
Koulunuorisotyö	Huoltajien vertaisryhmät	Koulusiirtymät

Hyvinvointiryhmän toiminta

Rovaniemellä perusopetuksessa koulukohtaisesta yhteisöllisestä oppilashuoltoryhmästä käytetään nimitystä hyvinvointiryhmä. Hyvinvointiryhmän jäsenet nimetään lukuvuosittain työsuunnitelman laatimisen yhteydessä. Ryhmä muodostuu rehtorin lisäksi koulun opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä oppilashuollon työntekijöiden ja yläkouluissa koulunuorisotyön edustajista. Oppilaskunnan ja huoltajien edustajat voivat olla ryhmän varsinaisia jäseniä tai tulla kutsutuksi asiayhteyden mukaisesti ryhmän kokoukseen vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Hyvinvointiryhmä kokoontuu vähintään kolme kertaa lukukaudessa. Hyvinvointiryhmään voidaan kutsua tarvittaessa myös muita asiantuntijatahoja, jotka edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia yhteisöllisellä tasolla.

Hyvinvointiryhmä voi olla esiopetuksen ja koulun yhteinen. Lukuvuoden aikana hyvinvointiryhmä suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaansa kirjallisesti. Hyvinvointiryhmässä asioita käsitellään yleisellä ja

yhteisöllisellä tasolla. Ryhmistä, luokista ja yhteisöstä keskustellaan esimerkiksi ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen, hyvinvoinnin, terveyden, terveystottumusten tai osallisuuden näkökulmista. Hyvinvointiryhmä kokoaa tietoa kouluyhteisön ja ympäristön tilasta ja tarpeista sekä oppilaiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Oppilaitoskohtaiset tiedot esimerkiksi Kouluterveyskyselyistä, laajoista terveystarkastuksista koostetuista yhteenvedoista, KiVa Koulu-tilannekartoituksista sekä oppilailta ja huoltajilta koottavasta tietä muodostavat hyvää perustaa hyvinvointiryhmäntyöskentelylle.

Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan hyvinvointiryhmän kokoonpano ja toimintakäytännöt sekä yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen. Suunnitelmaan kirjataan se, miten ryhmä kokoontuu lukuvuoden aikana.

22.3.1 Järjestyssäännöt

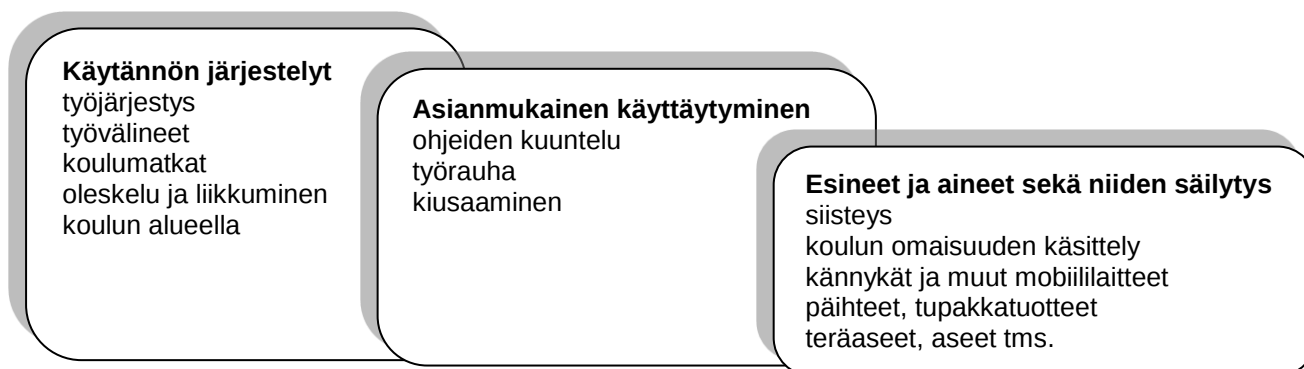

Kurinpitoa ja kasvatusta koulussa ohjaavat perusopetusta ohjaava lainsäädäntö. Opetuksen järjestäjän tulee seurata kurinpitolain mukaisten toimenpiteiden käyttöä ja niiden kehittymistä. Järjestyssääntöjä laadittaessa tulee huomioida, että ne eivät saa olla [perusopetuslain](#) vastaisia, eikä niillä voida kaventaa [oppilaan perusoikeuksia](#). Jokaisen koulun tulee laatia järjestyssäännöt yhteistyössä oppilaiden (oppilaskunta), huoltajien (vanhempainseurakunta) sekä henkilökunnan kanssa. Järjestyssääntöjä laadittaessa noudatetaan Opetushallituksen [Järjestyssääntöjen laadinta](#)-ohjeistusta. Järjestyssäännöt päivitetään sekä käsitellään vuosittain lukuvuoden työsuunnitelman laatimisen ja hyväksymisen yhteydessä.

Järjestyssääntöjen tarkoituksena on varmistaa oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Järjestyssäännöillä edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koko kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Oppilaan velvollisuuksien lisäksi kirjataan myös oppilaan oikeudet. Järjestyssääntöjä laadittaessa kiinnitetään huomiota siihen, että säännöt pyritään kirjaamaan positiivisiksi toimintaohjeiksi sekä että velvoittavat ja suosittavat osat on selkeästi eroteltu.

Järjestyssäännöt ovat voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman mukaiseen toimintaan oppitunneilla, välitunneilla, koulun retkillä sekä opintokäynneillä. Oppilaan oikeus turvalliseen oppimisympäristöön kattaa myös koulumatkat, sillä koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Laadittaessa koulukohtaisia järjestyssääntöjä tulee huomioida seuraavat sisällöt:

Kuvio 30. Järjestyssääntöjen sisältöjä

Lapin yliopiston harjoittelukoulun vuosisuunnitelmaan kirjataan päivitetyt järjestyssäännöt. Järjestyssäännöt vahvistetaan lukuvuosisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä koulun johtokunnassa.

Poissaolojen seuraaminen, ehkäiseminen ja niistä ilmoittaminen

Poissaolojen seuranta on osa lainkuuliaisuuden edistämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä. Toistuvat poissaolot vaikeuttavat oppimistulosten saavuttamista ja oppimisryhmään kiinnittymistä. Yksittäisen oppilaan poissaolojen seurannan lisäksi koulun tulee seurata poissaoloja myös ryhmän ja koko kouluyhteisön tasolla, koska yhteisöllisen oppilashuollon tehtävänä on edistää koko kouluyhteisön hyvinvointia (yhteenvedot Wilmasta).

Huoltajan tehtävänä on tukea lapsensa säännöllistä koulunkäyntiä. Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa mahdollisista luvattomista poissaoloista. Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle.

Koti tarvitsee tiedon oppilaan poissaolosta mahdollisimman nopeasti. Mikäli oppilas ei tule kouluun, eikä huoltaja ole ilmoittanut hänen poissaolostaan, on opettajan otettava oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon yhteys puhelimitse kotiin turvallisuuden varmistamiseksi. Kaikki poissaolot kirjataan Wilmaan.

Huoltajan tulee ilmoittaa oppilaan sairauspoissaoloista heti aamulla kouluun. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse, tekstiviestillä tai ilmoituksella Wilmaan. Vapautukset koulutyöstä anotaan kirjallisesti etukäteen. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle tilapäisesti vain erityisestä syystä. Luokanvalvoja voi myöntää oppilaalle 5 päivän poissaololuvan ja yli 5 päivän poissaololuvan myöntää rehtori. Mikäli runsaat poissaolot aiheuttavat huolta, on opettajan otettava yhteys huoltajaan ja tarvittaessa sovittava monialaisen asiantuntijaryhmän koollekutsumisesta. Koska poissaoloilla on merkitystä oppilaan kouluhyvinvointiin ja opintosuorituksiin koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan selkeä ohjeistus seuraavista asioista:

Ohjeistus poissaolojen osalta

- Poissaolotilanteet, joissa oppilaalla on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta tai tukiopetusta
- Läksyt/kokeet lomamatkan aikana
- Oppilaalle tulevat seuraamukset luvattomista poissaoloista
- Uusien opettajien ja sijaisten ohjeistus oppilaan poissaolojen seurannasta koulussa
- Oppilaiden ja huoltajien tiedottaminen poissaolokäytännöistä

Kuvio 31. Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan kirjattava ohjeistus

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmia kouluissa ja koulumatkoilla ennaltaehkäistään systemaattisella riskienarvioinnilla sekä oikea-aikaisilla ja riittävillä toimenpiteillä riskien ilmettyä. Tapaturmia ennaltaehkäistään valistamalla oppilaita riskeistä ja ohjaamalla myös huoltajia ennaltaehkäisemään riskejä. Perusopetuksessa oleva oppilas on vakuutettu mahdollisia tapaturmia varten koulussa ja koulumatkoilla.

Läheltä piti -tilanteessa tai tapaturman satuttua toimitaan ilmoitusten osalta samoin kuin seuraavassa on esitetty. Läheltä piti -tilanne tarkoittaa tapahtumaa, jolloin tilanteeseen liittyvät eri tekijät ovat aiheuttaneet vaaran, mutta henkilövahingoilta on kuitenkin säästytty. Tällaisia ovat esimerkiksi liukastumiset, kaatumiset, putoamiset, törmäykset, väkivalta ja muut tilanteet, joissa mukana olevat henkilöt ovat selviytyneet pelkällä säikähdyksellä. Läheltä piti -tilanne on aina syytä tutkia. Ilmoitus läheltä piti -tilanteesta tehdään kirjallisesti.

Läheltä piti -tilanteet ja toteutuneet oppilastapaturmat, joista on tehty vahinkoilmoitus, käydään yleisellä tasolla myös läpi hyvinvointiryhmässä. Hyvinvointiryhmän tehtävänä on suunnitelmallinen tapaturmien seuranta. Oppimisympäristöön säännöllisesti tehtävät vaaranpaikkojen ja riskien kartoitukset ennaltaehkäisevät tapaturmien syntymistä. Hyvinvointiryhmän tehtävänä on myös tapaturmien yhteydessä esiinnousseiden haasteiden mukaisesti parantaa sekä toimintavalmiutta että koulun olosuhteiden turvallisuutta. Rehtori kerää tiedot tapaturmista ja esittelee tapaturma-asiat hyvinvointiryhmälle.

Tapaturmien ennaltaehkäisy ja seuranta hyvinvointiryhmässä

- Systemaattinen riskienarviointi
- Läheltä piti -tilanteiden seuranta
- Toteutuneet oppilastapaturmat
- Henkilökunnan ensiapukoulutusaste

Kuvio 32. Tapaturmien ennaltaehkäisy ja seuranta hyvinvointiryhmässä

Hyvinvointiryhmä työskentelee työturvallisuusasioissa yhdessä yliopiston työsuojeluhenkilöstön kanssa. Kouluympäristön terveys- ja turvallisuustarkastuksessa esille nousseiden puutteiden korjaamista on seurattava kouluissa vuosittain. Koulujen henkilökunta on koulutettu riittävällä ensiapukoulutuksella. Ensiapuun liittyvä toiminta on kuvattu koulujen valmiussuunnitelmissa.

Koulukohtaisesti voidaan oppilashuoltosuunnitelmaan kirjata tarkennuksia tapaturmien ennaltaehkäisyssä ja ensiavun järjestämisessä sekä koulutapaturmien seurannassa.

22.3.4 Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Ehkäisevä päihdetyö kouluissa keskittyy parantamaan oppilaiden ymmärrystä päihteidenkäyttöön liittyvistä erilaisista riskeistä ja vahvistamaan niiltä suojaavia tekijöitä. Päihdetyössä yleinen ehkäisy tähtää ensisijaisesti suojaavien tekijöiden vahvistamiseen, vaikka siinä voidaan käsitellä myös päihteiden käytön riskejä. Oppilaiden parissa ehkäisevää päihdetyötä saatetaan tehdä puhumatta päihteistä lainkaan ja keskittymällä oppilaan kokonaisvaltaisen elämänhallinnan rakentamiseen.

Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin, päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja niiden riskitekijöihin sekä päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin. Terveystieteiden riskien käsittelyn lisäksi siihen voi kuulua pohdintaa myös päihteiden aiheuttamista vaikeuksista kaverisuhteissa, koulunkäynnissä ja perhe-elämässä. Asioiden käsittelytavassa, näkökulmissa ja käytettävissä esimerkeissä tulisi lähteä mahdollisimman läheltä oppilaiden omaa kokemusmaailmaa. Suojaavat tekijät vahvistavat oppilasta ja kannustavat oikeaan suuntaan. Riskitekijät puolestaan altistavat ongelmille, mutta lopulta yksittäinenkin seikka voi vaikuttaa oppilaan tekemiin valintoihin.

Taulukko 25. Oppilaiden asenteita, elämäntilannetta ja käyttäytymistä jäsentävät ja suojaavat sekä vaarantavat tekijät

	Suojaavat tekijät	Riskitekijät
Yksilö	• sosiaaliset ja kognitiiviset taidot • hyvä itsetunto • onnistumisen kokemukset koulunkäynnissä • toimivat kaverit ja harrastukset • kyky selvittää ristiriitoja ja sietää pettymyksiä • kyky ennakoida seurauksia ja tietoisuus riskeistä • mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin ja tulevaisuuteen • luottamukselliset sosiaaliset suhteet lähiyhteisössä	• varhainen ja pitkäaikainen epäsosiaalinen käyttäytyminen • heikko itsetunto ja sosiaalinen epäluottamus • yksinäisyys ja syrjäytyminen ikäryhmästä • elämäntilanteiden hallitsemattomat muutokset • päihdemyönteisesti suhtautuvat kaverit ja lähiverkosto • päihteidenkäytön varhainen aloittaminen ja myönteinen asenne niitä kohtaan • päihteiden käyttö yksin • biologiset / geneettiset tekijät • hyvien aikuisten esikuvien puuttuminen
Kotona	• selkeät säännöt ja odotukset huoltajien taholta • luottamukselliset ja rakastavat suhteet • myönteiset teot huomioidaan • tietoisuus, mitä lapsi tekee kodin ulkopuolella ja vapaa-ajalla • huoltajien vastuullinen suhtautuminen päihteidenkäyttöön	• perheenjäsenten päihteidenkäyttö tai päihteidenkäytön salliminen • kontrollin vähäisyys • puutteet kiintymyssuhteissa, kasvatuksessa ja huolenpidossa • ristiriidat perheenjäsenten keskuudessa • huoltajat eivät tiedä, mitä lapsi tekee vapaa-aikanaan

Koulussa	• selkeät säännöt/ohjeet ja odotukset aikuisten taholta • myönteinen ja kannustava ilmapiiri • hyvä tunne- ja sosiaalinen ilmasto • kouluviihtyisyys • onnistumisen kokemukset • oppilaiden osallisuus • kiusaamiseen, vahingontekoon ja pinnaamiseen puuttuminen • aikuisten myönteinen esimerkki • kodin ja koulun yhteistyö	• viihtymättömyys • ongelmat sosiaalisissa suhteissa • oppimis- ja keskittymisvaikeudet ja tuen puute • kohtuuttomat odotukset aikuisten taholta • epäonnistuminen koulussa • poissaolot • kiusaaminen tai kiusatuksi joutuminen
Yhteiskunnassa	• päihteiden saatavuuden rajoittaminen • selkeät säännöt päihteidenkäytön suhteen	• päihteiden saatavuuden puutteellinen valvonta • epäselvät odotukset ja säännöt päihteidenkäytön suhteen • päihdeilmiöiden näkyvyys ja mainonta

Päihteetön toimintaympäristö

Rovaniemen kaupungin koulut ovat savuttomia ja päihteettömiä. Kouluissa noudatetaan tupakkalakia. Tarkoituksena on vähentää oppilaiden tupakoinnin aloittamisen edellytyksiä ja rajoittaa tupakointia heidän kasvuympäristössään. Tupakointikielto on voimassa koulujen alueella. Tupakkatuotteiden välittäminen alaikäiselle on rikos. Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotteita.

Päihteiden käyttöä säätelee alkoholilaki. Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan alkoholituotteita ym. päihteitä eikä siten tuoda niitä kouluun. Oppilaan hallussa olevat alkoholituotteet ja päihteet voidaan takavarikoida. Vain huoltajalle voidaan luovuttaa esimerkiksi alaikäiseltä pois otetut tupakkatuotteet ja alkoholi sekä tuotteet, joiden alaikäiselle luovuttamisen ei arvioida olevan turvallista niiden käyttötarkoitus huomioon ottaen. Täysi-ikäisille itselleen ne voidaan luovuttaa työpäivän päätyttyä. Poliisille on tehtävä välittömästi ilmoitus aina, kun on kyse huumausaineista.

Käyttöön puuttuminen

Kun oppilaan tupakointi tai päihteidenkäyttö havaitaan koulussa, asiasta ilmoitetaan saman päivän aikana oppilaan huoltajalle. Huoltajan ja oppilaan kanssa sovitaan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisesta, jossa suunnitellaan jatkotoimista. Oppilas ja huoltajat määrittävät asiantuntijaryhmän kokoonpanon. Neuvottelussa selvitetään, onko huoltaja ollut aiemmin tietoinen oppilaan tupakoinnista tai päihteidenkäytöstä ja sovitaan toimenpiteet päihteidenkäytön tai tupakoinnin lopettamiseksi. Alaikäisen alkoholin ja muiden päihteiden käyttö on lastensuojelullinen asia. Ilmoitusvelvollisuus koskee henkilöä, joka on tehtävässään saanut tietoonsa oppilaan päihteidenkäytön. Tarvittavan lisätuen saamiseksi voidaan oppilaan ja huoltajien suostumuksella olla yhteydessä Lapin nuorisoasema Romppuun.

Laajoissa terveystarkastuksissa tehdään tarvittaessa Adsume- nuorten päihdemittari 8. luokalla sekä jaetaan huoltajille ennaltaehkäisevää päihdemateriaalia 5. luokkien tarkastuksessa. Tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyvä ohjeistus kirjataan koulun järjestyssääntöihin.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Turvallinen kasvuympäristö ja yhteisöllinen toimintakulttuuri ovat keskeisessä osassa hyvinvoinnin uhkien hallinnassa ja ennaltaehkäisyssä. Fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti hyvinvoiva ympäristö ennaltaehkäisee kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää. Turvallisuutta edistävä toimintakulttuuri on tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen, jossa tiedostetaan uhkatekijät ja noudatetaan sovittuja ohjeita. Johdon tulee ohjata ja seurata toimintaohjeiden noudattamista. Yhteinen turvallisuusajattelu on merkittävä tekijä oppilaiden hyvinvoinnille ja oppimiselle.

Koulun tulee kirjata turvallisuusohjeet ja menettelytavat turvallisuuskansioon. Turvallisuusohjeiden laatimisessa tulee tehdä yhteistyötä tarvittavien viranomaistahojen, kuten koulupoliisin kanssa. Turvallisuuskansio sisältää ohjeet uhka- ja vaaratilanteisiin sekä kriisiohjeet. Kansion ajan tasalla pitäminen kuuluu osana oppilaiden sekä henkilöstön turvallisuudesta huolehtimiseen. Sen on oltava helposti henkilöstön saatavilla, mutta suojassa ulkopuolisilta henkilöiltä. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös turvataitojen opettaminen oppilaille. Huoltajia tulee pitää ajan tasalla turvallisuusohjeista.

Kasvatusympäristön turvallisuuden selvittämiseksi ja kehitystarpeiden kartoittamiseksi koulun tulee arvioida riskitekijät. Rehtori toimii vastuuhenkilönä prosessin käynnistämisessä ja toteuttamisessa, mutta arviointi kuuluu myös koko henkilöstölle. Riskitekijöiden arvioimisesta huolehtiminen kuuluu hyvinvointiryhmän vastuulle.

Taulukko 26. Toimintaympäristön turvallisuuden edistäminen

Turvallisuutta edistävät yhteisölliset tekijät	Henkilöstön toimintaperiaatteet	Kasvatusyhteisön monitoimisuus
- koulun järjestyssäännöt ja turvallisuusohjeet - säännöt, sopimukset ja toimintatavat ovat julkisia, viranomaisohjeistuksia lukuun ottamatta - luokkien ja ryhmien säännöt - henkilöstön ja toimenkuvan tunteminen - ennaltaehkäisevät toimintamallit (AVEKKI)	- toimintatapojen ja sääntöjen sopiminen sekä niihin sitoutuminen - tiedon ja osaamisen ylläpitäminen - varhainen ja välitön puuttuminen - monialainen yhteistyö	- varhainen avoin yhteistyö - oppilaiden ja huoltajien toimijuuden ja osallisuuden huomioon ottaminen - yhteistyö kodin kanssa - kasvatuskumppanuus - yhteinen vastuu avoimuudesta

Ennaltaehkäiseviä keinoja väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Väkivalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa henkilön fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Epäasiallista ja turvallisuutta uhkaavaa käyttäytymistä voi tapahtua sosiaalisten tilanteiden lisäksi myös sosiaalisessa mediassa. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai yhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kasvuympäristön turvallisuus rakentuu aikuisten ja oppilaiden välisissä vuorovaikutusprosesseissa. Toimivat vuorovaikutussuhteet ja hyvä ilmapiiri kannustavat osallistumiseen, erilaisuuden hyväksymiseen ja vastuullisuuteen. Hyvä ilmapiiri edistää niin oppilaan kuin koko yhteisön oppimista ja työskentelyä. Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle tulee antaa tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja koulun toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä.

Kouluyhteisöt hyödyntävät erilaisia turvallisuutta parantavia työ- ja toimintamalleja. Ne voivat olla koulukohtaisesti sovittuja tai paikallisia yhteisiä linjauksia. Erityisesti menetelmät ovat hyödyllisiä siirtymävaiheissa sekä tilanteissa, jossa ryhmään tulee uusi oppilas. Toimintamallit koskevat sekä yksilö-, ryhmä- että yhteisötasoa (ks. taulukko 27).

Oppilaan turvallisuuden vaarantuessa väkivallan, kiusaamisen tai häirinnän vuoksi tulee asiaan puuttua välittömästi. Henkilö, joka havaitsee turvallisuuden vaarantuneen, tekee arvion tilanteesta sekä toimii koulun turvallisuusohjeiden mukaan. Välittömästi tämän jälkeen on otettava yhteys huoltajiin palaverin järjestämiseksi. Oppilaalle on taattava akuutissa tilanteessa mahdollisuus keskustella kokemastaan uhasta henkilöstöön kuuluvan aikuisen kanssa ja järjestettävä tarvittava oppilashuollollinen tuki tai ohjaus muiden tukipalveluiden piiriin. Yhdessä huoltajan kanssa, ja tilanteen mukaisesti myös oppilaan kanssa, on keskusteltava tarvittavista jatkotoimenpiteistä ja sovittava asian seurannasta.

Väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää aiheuttaneen henkilön kanssa tulee keskustella seuraamuksista ja teon vastuuttamisesta. Hänen kanssaan tulee käydä kasvatuskeskustelu ja tarvittaessa sovitaan jatkotoimenpiteistä. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua keskusteluun. Kasvatuskeskustelu kirjataan ja dokumentoidaan.

Kiusaamiseen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa kielteistä toimintaa. Kiusaaminen voi olla fyysistä, henkistä ja sosiaalista sekä sähköisissä viestimissä tapahtuvaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä.

Kiusaamisen ehkäisemiseksi Lapin yliopiston harjoittelukoulun noudattaa KiVa Koulu -ohjelmaa. KiVa Koulu on valtakunnallinen toimenpideohjelma, jonka avulla koulut voivat toteuttaa lakisääteistä kiusaamisen vastaista työtä. Ohjelma on suunnattu perusopetuksen vuosiluokille 1-9. Sen tavoitteena on vähentää ja ennaltaehkäistä koulukiusaamista sekä minimoida kiusaamisen seurauksia varhaisella ja tehokkaalla kiusaamistapauksiin puuttumisella. KiVa- oppitunnit muodostavat koko peruskouluajan kestävän jatkumon, mutta painottuvat 1., 4. ja 7. luokilla.

Ohjelma sisältää sekä kouluyhteisöön ja kaikkiin oppilaisiin kohdistuvia että kohdennettuja, yksittäisiin oppilaisiin ja kiusaamistapauksiin sovellettavia toimenpiteitä. Koulutasolla ohjelma tuottaa koulun henkilökunnalle perustietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä sitouttaa koko henkilökuntaa kiusaamisen vastaiseen työhön. Luokkatasolla toteutettujen työskentelyjen, kuten erilaisten teematuntien avulla pyritään vaikuttamaan oppilaisiin, etteivät he hyväksy kiusaamista. Oppilastasolla keskitytään esille tulevien kiusaamistapausten mahdollisimman tehokkaaseen selvittelyyn ja ne käsitellään asianosaisten kesken, koulutetun KiVa-tiimin aikuisten johdolla.

Koulussa toimivaan KiVa-tiimiin kuuluu vähintään kolme henkilökuntaan kuuluvaa aikuista. Tiimin jäsenet ovat koulutuksessa perehtyneet ohjelman toimintamalliin ja he toimivat oman koulunsa asiantuntijoina kiusaamista koskevissa asioissa. Kaikista tunnusmerkit täyttävistä kiusaamistapauksista välitetään tieto KiVa-tiimille, joka ryhtyy selvittämään asiaa ja käymään keskusteluja eri osapuolten kanssa. Mikäli KiVa-mallin mukainen käsittely ei riitä, voidaan asian käsittely viedä eteenpäin rehtorille kurinpitoon liittyvissä kysymyksissä ja/tai tarvittaessa monialaiselle asiantuntijaryhmälle. Huoltajia on tärkeä informoida etukäteen siitä, mikä on koulun toimintatapa kiusaamistapauksissa ja miten yhteydenpito koteihin

kiusaamistapauksissa tapahtuu.

Hyvinvointiryhmän on seurattava kiusaamistapausten määrää, ennaltaehkäisevien toimintatapojen vaikutusta ja kiusaamiseen puuttumista. Koulujen tulee vastata vuotuisen KiVa koulu -kyselyyn. Kyselyiden tuloksista koostetaan kuntaraportti ohjausryhmälle sekä hyvinvointikatsaukseen ja -kertomukseen.

Taulukko 27. Ennaltaehkäisevät yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasoiset menetelmät

	MENETELMÄT		TAVOITTEET
YKSILÖMENETELMÄT Yksittäisen oppilaan asiaa ja tilannetta käsitellään asiantuntijaryhmässä, jossa sovitaan yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa mahdollisista tukitoimista	Oppilaan kasvua ja toimintakykyä tukevat menetelmät	- Sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen tukeminen (esim. ART-menetelmä, draamamenetelmät) - Toiminnanohjauksen ja tarkkaavuuden tukeminen (esim. Maltti-menetelmä) - Neuropsykiatrinen valmennus - Ihmeelliset vuodet	- Oppilaan oman kasvun tukeminen ikä- ja kehitystaso huomioiden - Huoltajien kasvatustyön tukeminen - Kasvatus vastuulliseen yhteisön jäsenyyteen sekä kansalaistaitoihin
	Oppilaan hyvinvointioppimisen tukeminen ja arvioiminen	- Tapa- ja moraalikasvatus - Yksilölliset hyvinvointikartoitukset - Lapsen omat arvioinnit hyvinvoinnista	
	Asioiden käsittely oppilaan ja huoltajan kanssa	- Kasvatuskeskustelut - Kasvatuskumppanuus	
RYHMÄMENETELMÄT Ryhmän tilannetta voidaan käsitellä tilanteen edellyttämällä tavalla joko ryhmän aikuisten johdolla tai asiantuntijaryhmässä/ hyvinvointiryhmässä	- Ryhmäyttäminen (erityisesti ryhmän alkuvaiheessa sekä siirtymävaiheissa) - Työrauhan tukeminen (esim. Niilo Mäki Instituutin Kummi 9 -menetelmä) - Ryhmän hyvinvoinnin tukeminen (esim. Friends-ohjelma) - Mielenterveystaidot Alakoulussa ja Yläkoulussa - Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen ohjaaminen monitoimijaisessa yhteistyössä - Turvataitojen opettaminen ja käsittely arjen toiminnoissa sekä eri oppiaineissa - Ryhmän hyvinvointikartoitukset - Tasa-arvokasvatus		- Ryhmän hyvä tunneilmasto ja hyvinvointi - Ryhmän toimivuus sekä yhteinen vastuu hyvinvoinnista - Yksilöllisyyden hyväksyminen - Oppilaiden osallisuuden ja vertaissuhteiden tukeminen
YHTEISÖMENETELMÄT Yhteisön tilanteen seuranta, arviointi ja käsittely hyvinvointiryhmässä	- Oppilaskunta-, tukioppilas- ja kerhotoiminta sekä muut osallistavat menetelmät (esim. VerSo- ja Välkkäri-toiminnot) - KiVa-työskentely - Kulttuuritietoisuuden painottaminen - Huoltajien osallisuuden tukeminen (vanhempaintoimikunnat, oppilashuoltotyö) - Työyhteisölliset hyvinvointi- ja koulutus suunnitelmat - AVEKKI-koulutukset henkilöstölle väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn		- Yhteistoiminnallinen ja vastuullinen oppiminen - Ennaltaehkäisevän asenneilmapiirin luominen - Osallisuutta ja tasa-arvoa edistävä toimintakulttuuri

Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Kaikissa häiriötilanteissa noudatetaan ensisijaisesti Lapin yliopiston harjoittelukoulun pelastus- ja turvallisuussuunnitelmia.

Koulun pelastussuunnitelman päivittäminen ja harjoittelu kuuluvat vuosittaiseen toimintaan. Koulun pelastussuunnitelma käydään läpi henkilökunnan kanssa vuosittain syyslukukauden alkaessa. Poistumisharjoituksia pidetään säännöllisesti, vähintään joka kolmas vuosi. Luokkakohtaisia poistumisreittiharjoituksia järjestetään vuosittain. Koulujen luokkatiloissa on poistumisohje näkyvällä paikalla. Ensiapukaapit tulee olla merkittynä pohjapiirrookseen ja niistä tulee löytyä tarvittava välineistö.

Koululla on turvallisuuskansio, jonka tulee sisältää tarvittavat valmiussuunnitelmat ja muut mahdolliset koulukohtaiset ohjeet. Toimivan suunnitelman perusteella jokainen tietää roolinsa kriisin kohdatessa ja osaa toimia tarkoituksenmukaisesti. Jokaisen koulun henkilökuntaan kuuluvan tulee tietää, mitä pitää tehdä kriisin kohdatessa, kuka tekee mitään ja mistä saa lisäapua. Jokaisella vastuuhenkilöllä tulee olla saatavilla ohjeet siitä, mitä hänen tehtäviinsä kuuluu (vastuuhenkilöluettelo). Vastaavasti jokaisen henkilön tulee tietää, jos hänelle on ajateltu jokin erityinen tehtävä kriisi- ja tai poikkeustilanteissa.

Koska tilanteen voi ensimmäisenä kohdata myös oppilas, tulee heidän tietää, mistä koulussa saa apua. Tämän vuoksi koulun pelastussuunnitelmaa tulee soveltuvin osin käydä läpi lukuvuosittain myös oppilaiden kanssa.

Harjoittelukoulussa on nimetty kriisitilanteiden valmiusryhmä. Tämä ryhmä päättää kriisitilanteen hoitamisesta sekä sen jälkeisistä tukitoimista ja tiedottamisesta. Valmiusryhmän jäsenten yhteystiedot löytyvät koulujen pelastussuunnitelmista. Valmiusryhmän tulee kokoontua tarvittaessa mahdollisimman nopeasti, mielellään muutaman tunnin kuluessa tapahtumasta. Tavoitteena on vahvistaa mahdollisesti järkkynyttä turvallisen työskentelyn ilmapiiriä. Toimintatapoina ovat esimerkiksi huolenpito, puhuminen, kuunteleminen ja läsnäolo. Tuki toteutetaan suunnitellusti yhteisön, ryhmän ja oppilaan tasolla. Häiriötilanteen luonne ja laajuus määrittävät tuen kohdentumista.

Koulun velvollisuudet turvallisuuden takaamiseksi

- Kuntakohtaisen valmius- ja turvallisuussuunnitelman noudattaminen
- Koulun pelastussuunnitelman päivittäminen
- Poistumisharjoitusten järjestäminen
- Koulukohtaisen turvallisuuskansion päivittäminen ja siitä työyhteisölle tiedottaminen
- Kriisitilanteiden valmiusryhmän kouluttaminen

Kuvio 33. Koulun turvallisuustehtävät

Psykososiaalisen tuen tarve syntyy omassa koulussa tai lähiympäristössä tapahtuvan, mutta myös kaukana omasta asuinseudusta tai maailmanlaajuisesti järkyttävän onnettomuuden tai kriisin vuoksi. Tuki voidaan jakaa psyykkiseen ja sosiaaliseen tukeen ja palveluihin sekä uskonnollisten yhteisöjen antamaan hengelliseen tukeen.

Tukitoimet edellyttävät monialaista osaamista ja yhteistyötä. Henkilökunnalla on oltava yhteinen toimintalinja tukitoimissa, jotka toteutetaan suunnitellusti yhteisön, ryhmän ja oppilaan tasolla. Häiriötilanteen luonne ja laajuus määrittävät tuen kohdentumista. Psykososiaalista tukea tulee tarjota automaattisesti kaikille ja sen tulee olla helposti saatavilla ja lähellä oppilasta. Kotien on tärkeää saada tietoa tuen saamisesta ja tarvittavat yhteystiedot. Tuen käynnistäminen on tärkeää jo tapahtuneen ensivaiheissa, sen avulla lievitetään ja torjutaan psyykkisen stressin vaikutuksia ihmiseen.

Tärkeitä yhteistyötahoja ovat muun muassa poliisi, palo- ja pelastustoimi, terveyspalvelut, lastensuojelu ja muut sosiaalipalvelut, ensi- ja turvakodin kriisikeskus, perheneuvola, lasten- ja nuorisopsykiatria ja seurakunta.

Koulukohtaiset tarkennukset kirjataan oppilashuoltosuunnitelmaan ja turvallisuussuunnitelmaan/- kansioon.

22.4 Yksilökohtainen oppilashuolto

22.4.1 Oppilashuoltokertomukset

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan oppilashuoltokertomukseen, potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin tai koulukuraattorin asiakaskertomukseen. Psykologin ja kouluterveydenhuollon asiakirjoihin sovelletaan [potilaslakia](#) ja kuraattorin asiakaskertomukseen [sosiaalihuollon asiakaslakia](#).

Yksittäisen oppilaan asiaa selvittävän asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö kirjaa ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen, joka laaditaan sähköisesti. Myös muut ryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia. Oppilashuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi.

Oppilashuoltokertomukseen kirjattavat asiat

- 1) Oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan nimi ja yhteystiedot
- 2) Kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- 3) Kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- 4) Asian aihe ja vireille panija
- 5) Oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- 6) Toteutetut toimenpiteet, kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- 7) Tiedot asian käsittelystä asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
- 8) Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu

Kuvio 34. Oppilashuoltokertomuksensisältö

Oppilashuollon rekisterit

Laki edellyttää seuraavien rekistereiden ylläpitoa: yksilökohtaisen oppilashuollon rekisteriä ylläpitää koulutuksen järjestäjä (Lapin yliopisto), joka nimeää rekisterille vastuuhenkilön. Koululla säilytettävät yksilökohtaiset oppilashuoltokertomukset muodostavat sivurekisterin, jonka vastuuhenkilön nimeää rehtori. Vastuuhenkilö määrittelee lain mukaan tapauskohtaisesti ryhmän jäsenten käyttöoikeudet

opiskeluhoitorekisteriin. Käyttöoikeuksia rekisteriin ei voida myöntää oppilaalle itselleen tai huoltajalle, eikä ryhmän ulkopuolisille henkilöille, jotka olematta asiantuntijaryhmän jäseniä osallistuvat oppilaan tai huoltajan suostumuksella asiantuntijaryhmän kokoukseen tai asian käsittelyyn. Oppilaalla ja huoltajalla on kuitenkin henkilötietolain mukainen tarkastusoikeus ja julkisuuslakiin perustuva oikeus tietojen saantiin.

Koulukuraattorin ja koulupsykologin asiakasrekisterin ylläpitäjänä toimii koulutuslautakunta, joka nimeää rekistereille vastuuhenkilöiksi rekisterinpidosta vastaavan kuraattorin ja vastaavan psykologin. Vastuuhenkilö huolehtii kyseiseen toimintaan liittyvien tietojen asianmukaisesta rekisterinpidosta sekä päättää vastaamansa rekisteriin sisältyvien tietojen luovuttamisesta niille, joilla on tiedon saantiin lain mukaan oikeus.

Oppilashuollon rekisterinpidossa noudatetaan opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Opetushallituksen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä laadittua [soveltamisohjetta oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännön toteuttamisen tueksi](#).

Oppilashuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapito

[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa](#) säädetään oppilashuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapidosta sekä oikeudesta eräissä tapauksissa poiketa salassapitovelvollisuudesta. Oppilashuoltorekisteriin talletetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettäviä tietoja ei saa luovuttaa sivullisille, ellei siihen ole asianomaisen henkilön tai hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta tai tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä. Sivullisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei osallistu ao. oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin. Salassapidolla tarkoitetaan sekä asiakirjasalaisuutta että vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa. Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Niillä ammattilaisilla, jotka osallistuvat yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen, on kuitenkin salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sellaiset salassa pidettävätkin tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Perusopetuslain mukaisesti on luovutettava opetuksen järjestäjälle sellaiset salassa pidettävätkin tiedot, jotka ovat välttämättömiä oppilaan opetuksen järjestämiseksi.

Salassapitoon liittyviä lakeja ja niiden vaikutuksia oppilashuollon salassapidettäviin asioihin tarkennetaan opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Opetushallituksen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä laadittua [soveltamisohjetta oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännön toteuttamisen tueksi](#).

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan koulun rekisterinpitoon ja oppilashuoltokertomuksen säilytykseen liittyvät käytänteet.

22.4.2 Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Lapin yliopiston harjoittelukoulun koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut järjestää Rovaniemen kaupunki.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan koulupsykologin ja -kuraattorin antamaa koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Rovaniemellä kaikille kouluille on nimetty oma konsultoiva koulupsykologi tai -kuraattori. Pienemmillä kouluilla työ järjestetään oppilashuollon tiimin ohjaus- ja konsultaatiomallin mukaisesti. Koulupsykologi ja -kuraattori työskentelevät kouluilla ja toimivat luottamuksellisesti yhdessä oppilaan, huoltajien ja koulun henkilöstön kanssa sekä huoltajien luvalla myös muiden lasten ja nuorten palveluja tarjoavien tahojen kanssa. Koulun henkilökunnan ja huoltajien on mahdollista konsultoida koulupsykologia ja -kuraattoria oppilasasioissa.

Psykologi ja kuraattori voivat työskennellä työparina oppilaan ja perheen tukemisessa. Yksilökohtaisen työn lisäksi he työskentelevät ryhmien, luokkien ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi. Psykologi ja kuraattori toteuttavat yhteisöllistä oppilashuoltotyötä yhteistyössä muiden koulun toimijoiden kanssa. Seuraavat kuvaukset koskevat psykologin ja kuraattorin tekemää yksilökohtaista oppilashuoltotyötä.

Koulupsykologi on terveydenhuollon ammattihenkilö, joka tukee oppilaan psyykkistä hyvinvointia ja koulunkäyntiä tarjoamalla tukikeskusteluja sekä antamalla neuvontaa, ohjausta ja konsultaatiota kasvatukseen, kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Lisäksi koulupsykologi tekee oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä sekä tunne- elämään liittyvien asioiden kartoituksia. Koulupsykologi arvioi tarvittaessa myös oppilaan hoidon sekä kuntoutuksen tarvetta.

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, joka tukee oppilaan sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia sekä antaa koulunkäynnin tukea ja ohjausta. Työssä pyritään oppilaan ja perheen tilannetta jäsentämällä lisäämään heidän voimavarojaan ja etsimään myönteisiä ratkaisuja. Oppilaan elämäntilannetta ja koulunkäyntiä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti yksilö-, perhe- ja kouluyhteisön tasolla. Koulukuraattorin työssä kiinnitetään huomiota oppilaan arjen sujumiseen, toimintakykyyn ja vuorovaikutussuhteisiin. Oppilaan etu koulun sosiaalityössä merkitsee sitä, että hänen sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeensa huomioidaan ja hän tulee kuulluksi itseään koskevissa asioissa.

Yksilökohtaisen tuen järjestäminen

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti koulupsykologin tai -kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun hän on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä myös huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Arvion keskustelun tarpeellisuudesta tekee se psykologi tai kuraattori, johon on otettu yhteyttä, yhdessä oppilaan kanssa. Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus asiassa. Tarvittaessa oppilas ja perhe ohjataan saamaan muita palveluja ja tukitoimia.

Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilas tarvitsee psykologi- tai kuraattoripalveluja, on yhteydenotto psykologiin tai kuraattoriin tehtävä yhdessä oppilaan tai hänen huoltajansa kanssa. Tällöin on suositeltavaa järjestää yhteinen palaveri (monialainen asiantuntijaryhmä), jossa keskustellaan tuen tarpeesta ja sen järjestämisestä. Yhteydenotto tehdään aina omalle koululle nimettyyn psykologiin tai kuraattoriin esimerkiksi puhelimitse, Wilman kautta tai sähköpostilla.

Oppimisvaikeustutkimus ja keskittymiskyvyn kartoitus

Kun huoltajat ja opetushenkilöstö pohtivat koulupsykologin tekemän oppimisvaikeustutkimuksen tarvetta oppilaalle, on aina syytä ensin konsultoida omalle koululle nimettyä koulupsykologia tai -kuraattoria. Kuraattori arvioi oppilaan elämäntilanteen ja keskittymiskyvyn vaikutusta oppimiseen ja tarvittaessa konsultoi koulupsykologia. Koulukuraattori voi tehdä keskittymiskyvyn kartoituksia ja olla mukana tukitoimien suunnittelussa. Tehostetun tuen muotoja tulee olla monipuolisesti käytössä. Mikäli tutkimustarve on edelleen olemassa, tehdään koululta lähete koulupsykologin tutkimukseen yhdessä huoltajien ja oppilaan kanssa. Lähete toimitetaan vastaavalle psykologille koulupalveluihin. Lähetteen liitteeksi laitetaan tuoreimmat pedagogiset asiakirjat sekä muut tarpeelliset tiedot.

Ryhmämuotoinen tuki

Yksilökohtaisessa oppilashuollossa oppilaan ja huoltajan tukemiseksi käytetään erilaisia ryhmämuotoisia menetelmiä. Ryhmiä muodostetaan tietyn aiheen ympärille tai niitä voidaan räätälöidä kunkin ryhmän tarpeiden mukaisesti. Ryhmät voivat keskittyä esimerkiksi tunnetaitoihin, sosiaalisiin taitoihin tai tarkkaavaisuuden kehittämiseen. Ryhmiä muodostetaan tarpeen mukaan ja pyyntö voi tulla opettajalta, huoltajalta tai oppilaalta itseltään. Myös oppilashuollon työntekijä voi tarjota ryhmätoimintaa esimerkiksi Wilman kautta. Yleensä ryhmiin kuuluu 4-8 oppilasta, ja ryhmään osallistumisesta on sovittu huoltajan kanssa. Ryhmälle määritellään tavoite, jonka mukaisesti työskentely etenee. Huoltajien toivotaan tukevan lapsiaan ryhmiin osallistumisessa esimerkiksi kannustamalla ryhmiin liittyvien kotitehtävien tekemisessä sekä osallistumalla huoltajille järjestettäviin tilaisuuksiin. Huoltajille voidaan myös tarjota vanhempien vertaisryhmiä. Koulukuraattorit ja -psykologit on koulutettu erilaisten ryhmämuotoisten menetelmien käyttöön (mm. Friends ja ART). He voivat ohjata ryhmiä yhteistyössä esimerkiksi kouluterveydenhoitajan, opinto-ohjaajan, erityisopettajan, luokanopettajan tai koulunkäynninohjaajan kanssa.

22.4.3 Kouluterveydenhuollon palvelut

Lapin yliopiston harjoittelukoulun kouluterveydenhuollonpalvelut järjestää Rovaniemen kaupunki.

Kouluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Määräaikaiset, koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset ja seulontatutkimukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen kouluterveydenhoitajan kanssa. Terveystarkastuksen tekemä terveystarkastus tehdään perusopetuksen aikana vuosittain. Terveystarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psyykkistä terveydentilaa ja niillä pyritään löytämään mahdolliset sairaudet tai hyvinvointia uhkaavat tekijät. Useimmiten terveystarkastuksissa havaitaan ne riskiryhmät, joihin kohdennetaan tiiviimpi seuranta tarvittaessa. Laajoissa terveystarkastuksissa on mukana koululääkäri. Koululääkäri osallistuu mahdollisuuksien mukaan monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelyyn ja konsultoi oppilashuollon työntekijöitä. Koululääkäri kirjoittaa tarvittaessa lähetteen erikoissairaanhoidon sekä lääkinnälliseen kuntoutukseen.

Taulukko 28. Terveystarkastukset perusopetuksessa

7 v.	• terveydenhoitaja • kouluuntulotarkastus	• huoltajat mukana
1. lk	• lääkäri + terveydenhoitaja • laaja terveystarkastus • suun terveystarkastus	• huoltajat mukana • opettajan ja huoltajan arvio koulunkäynnistä
2. lk	• terveydenhoitajan palvelut	
3. lk	• terveydenhoitajan palvelut	
4. lk	• terveydenhoitajan palvelut	
5. lk	• lääkäri + terveydenhoitaja • laaja terveystarkastus • suun terveystarkastus	• huoltajat mukana • opettajan ja huoltajan arvio koulunkäynnistä • kuntotesti
6. lk	• terveydenhoitajan palvelut	
7. lk	• terveydenhoitajan palvelut	
8. lk	• lääkäri + terveydenhoitaja • laaja terveystarkastus • suun terveystarkastus	• huoltajat mukana • opettajan ja huoltajan arvio koulunkäynnistä • kuntotesti
9. lk	• terveydenhoitajan palvelut	

Terveydenhoitajan työaika kouluilla järjestetään siten, että oppilas voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus saada koulupäivinä yhteys terveydenhoitajaan. Koulussa sattuneet tapaturmat tai äkilliset sairastumiset hoidetaan kouluterveydenhuollossa, mutta muut sairastumiset, loukkaantumiset ja pitkäaikaissairaudet kuuluvat terveyskeskuksessa hoidettaviksi. Mikäli koulussa opiskelee oppilas, jolla on hoidollisia toimenpiteitä vaativa perussairaus, laaditaan oppilaalle Rovaniemen kaupungin koulupalvelukeskuksen yleiseen lääkehoitosuunnitelmaan perustuva yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma.

Yhteistyö laajoissa terveystarkastuksissa

Laajoissa terveystarkastuksissa laajennetaan näkökulmaa yksilöstä perheeseen ja kotiin, oppilaan tärkeimpään kehitysympäristöön. Yhteistyötä tehdään aina myös muiden keskeisten kehitysympäristöjen kuten koulun kanssa. Laajat terveystarkastukset tehdään koulussa 1., 5. ja 8. luokkien oppilaille. Laajat terveystarkastukset ovat koko perheen hyvinvointia edistävää ja ennaltaehkäisevää työtä, johon osallistuvat terveydenhoitaja, lääkäri ja molemmat huoltajat. Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa. Opettajan ja huoltajan arvio oppilaan koulunkäynnistä tehdään yhdessä huoltajien ja oppilaan itsensä kanssa ja toimitetaan huoltajan suostumuksella laajaan terveystarkastukseen. Fyysisen kunnon arviointi tehdään oppilaille 5. ja 8. luokilla liikuntatuntien aikana ja tulokset hyödynnetään laajassa terveystarkastuksessa. Arviointi voidaan tehdä jo 4. luokan keväällä, mikäli laaja terveystarkastus toteutetaan heti 5. luokan alussa. Arvioinnissa käytetään opetushallituksen ja terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa yhteistyössä kehitettyä valtakunnallista **MOVE!** fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmää peruskoulun 5. ja 8. luokille.

Laajoista terveystarkastuksista saatavaa anonymia tietoa luokan oppilaiden hyvinvoinnista kerätään myös kouluterveydenhuollon omaan käyttöön ja koulun oppilashuollon ehkäisevää hyvinvointityötä tukemaan. Tieto auttaa suuntaamaan ehkäiseviä toimia ja kohdentamaan niitä tarpeen mukaan luokka-, luokkataso- tai koulukohtaisesti. Kokoamalla yhteen kaikkien luokkien ja luokkatasojen (1, 5, 8) tarkastusten tiedot saadaan tietoa koko koulun hyvinvoinnista. Analysoinnissa voidaan hyödyntää sähköistä Lapsen hyvinvoinnin verkkokartta-työkalua. Tarkastuksista kerättyä tietoa voidaan hyödyntää myös oppilashuollon toimien vaikuttavuuden arvioinnissa. Tietoa saa kerätä ainoastaan riittävän suurista luokista ja vain asioista, joiden kohdalla voidaan olla varmoja, ettei oppilasta voi tunnistaa. Laajojen terveystarkastusten

luokka- ja koulukohtaiset yhteenvedot tarjoavat tilaisuuden koulun oppilashuollon yhteistyön syventämiseen aina tiedon keräämisen suunnittelusta jatkotoimiin ja niiden tuloksellisuuden seurantaan asti. Jos esiin nousee esimerkiksi liian vähäinen yöuni, voidaan tehdä työnjakoa siitä, miten eri ammattiryhmät omassa työssään ottavat asian huomioon. Lisäksi voidaan järjestää teemapäiviä tai teemaan liittyviä vanhempainiltoja. Oppilaiden ottaminen mukaan toimenpiteiden suunnitteluun ja toimeenpanoon parantaa onnistumismahdollisuuksia.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan koulun tarkennukset laajoihin terveystarkastuksiin liittyvistä käytänteistä (esimerkiksi luokakohtainen yhteenveto tarkastusten pohjalta).

22.4.4 Yhteistyö perusopetuslain mukaisen toiminnan kanssa

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö toteutetaan Rovaniemen kaupungin kanssa, kaupungin määrittelemillä toimintaperiaatteilla.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Oppilashuolto sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki muodostavat kokonaisuuden, jolla pyritään tukemaan oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen vahvistuessa voidaan myös oppilashuollon osuutta ja tukea oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä vahvistaa. Oppilashuollollinen tuki on kuitenkin vapaaehtoista ja suostumuksenvaraista, toisin kuin oppimisen ja koulunkäynnin tuki, johon oppilaalla on perusopetuslain mukainen oikeus. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen lomakkeisiin ei arvioida tai kirjata oppilaan saamaa oppilashuollollista tukea. Lomakkeisiin kirjataan oppilashuollollisen tuen osalta, että oppilas on ohjattu hakeutumaan oppilashuollon palvelujen piiriin.

Tehostetun ja erityisen tuen aloittaminen, jatkaminen ja tarvittaessa palaaminen edelliselle tuen vaiheelle käsitellään yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tähän käsittelyyn ei tarvita oppilaan ja huoltajan suostumusta, sillä tukeen liittyvä moniammatillinen opiskeluhoollon ammattihenkilöiden konsultaatio on pedagogista tukea. Oppilas tai huoltaja ei voi kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Yhteistyössä arvioidaan annetun tuen riittävyyttä ja tuen tarpeita. Yhteistyö oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa voidaan toteuttaa konsultaationa. Kuitenkin, kun ensimmäistä kertaa harkitaan erityisen tuen aloittamista, tulee oppilashuollon ammattihenkilö mahdollisuuksien mukaan kutsua tuen palaveriin. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan pedagogiseen arvioon/ selvitykseen Wilmaan.

Pedagogista selvitystä tehtäessä yhteistyössä arvioidaan, tarvitaanko pedagogisten tukitoimien lisäksi oppilashuollollista tukea tai selvitystä kuten lääketieteellisiä tai psykologisia tutkimuksia, sosiaalista selvitystä tai ulkopuolisten tukitoimien piiriin ohjaamista. Pedagogisen selvityksen laadintaan ei tarvita oppilaan tai huoltajan suostumusta. Oppimäärien yksilöllistämisissä konsultoidaan tarvittaessa koulupsykologia. Ulkopuoliset lausunnon antajat ottavat harvoin kantaa yksittäisten oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämisiin, koska ne voidaan päättää pedagogisen selvityksen perusteella.

Tuen kolmiportaiseen järjestämiseen liittyvä yhteistyö ja käytänteet oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa kuvataan tarkemmin luvussa Yhteistyö oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa tuen asioissa. Yhteistyön toteuttamisessa noudatetaan myös [Opetushallituksen laatimaa oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä oppilashuollon ohjeistusta](#).

Yhteistyö joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Joustavaan perusopetukseen osallistuvalla oppilaalla ja sairaalaopetukseen otetulla oppilaalla on oikeus oppilashuollolliseen tukeen. Yhteistyötä kuvataan luvuissa Joustava perusopetus ja Opetus erityisissä tilanteissa.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangeistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Väkivaltaisen ja uhkaavan käytöksen vuoksi oppilaalta voidaan rehtorin päätöksellä evätä osallistuminen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi. Tällöin on välittömästi otettava yhteys huoltajaan sekä tarvittaessa koulukuraattoriin, koulupsykologiin tai lastensuojeluun. Rehtori voi antaa kirjallisen varoituksen. Vakavan rikkomuksen tai jälki-istunnosta ja kirjallisesta varoituksesta huolimatta jatkuvan epäasiallisen käytöksen vuoksi oppilas voidaan erottaa koulusta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja erottaminen ovat kurinpitorangeistuksia, joista on annettava kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen. Määräaikainen erottaminen edellyttää lautakuntakäsittelyä. Molemmissa edellä mainituissa tapauksissa sekä evättäessä opetus loppupäivän ajaksi on oppilaalle järjestettävä tarvittava oppilashuolto. Oppilashuollon järjestäminen tarkoittaa yhteydenottamista oppilashuollon henkilöstöön ja heidän tai muun yhteistyötahon tarjoamaa tukea oppilaalle. Erottamistapauksessa oppilashuolto järjestetään yhteistyössä lastensuojelun kanssa.

22.4.6 Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Yksilökohtaisen oppilashuollon toteutuksessa on ensisijaista perheen kanssa tehtävä yhteistyö sekä oppilaan osallisuus oman asiansa käsittelyssä oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa huoltajan ja oppilaan suostumuksella.

Perheneuvola

Perheneuvola tarjoaa tukea perheille lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen, vanhemmuuteen ja kasvatukseen sekä perheen vuorovaikutussuhteisiin liittyvissä asioissa. Perheneuvolassa on käytettävissä psykologin, sosiaalityöntekijän ja lastenpsykiatrin palvelut. Huoltajat ja oppilas itse voivat ottaa yhteyttä keskusteluajan varaamiseksi. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksissa arviointi ja ensisijainen tuki järjestetään oppilashuollon ja pedagogisten toimien avulla. Koulupsykologit ja koulukuraattorit tekevät yhteistyötä perheneuvolan työntekijöiden kanssa myös työparityönä, ja heidän kauttaan perheneuvolan työntekijän voi pyytää koululle monialaisen asiantuntijaryhmäkokoonnutumiseen.

Nuppi

Nuppi eli nuorten mielenterveyspalvelut toimii yhdessä nuorten terveystieteiden kanssa. Nupin tehtävänä on 15–21-vuotiaiden nuorten ennaltaehkäisevä mielenterveyden ja päihdeidenkäytön arviointi ja hoito. Ajan voi varata nuori itse, vanhemmat, kouluterveydenhoitajat ja lääkärit. Alle 18-vuotiaiden kanssa työskentely on aina perhe- ja verkostokeskeistä. Nupissa työskentelevät kaksi hoitajaa ja psykologi.

Keskittymistiimi

Rovaniemen kaupungin terveystieteiden keskittymistiimi tarjoaa tukea peruskouluikäisille lapsille ja

nuorille, joilla on keskittymisen ja tarkkaavuuden vaikeuksia. Tiimissä työskentelevät toimintaterapeutti ja psykiatrinen sairaanhoitaja, jotka molemmat ovat neuropsykiatrisia valmentajia. Tiimin käytössä on myös konsultoivasti psykologin ja lääkärin palvelut. Keskittymistiimi osallistuu tarpeen mukaan keskittymisvaikeuksien kartoittamiseen, diagnosointiin sekä tukitoimien suunnitteluun kotona ja koulussa. Tiimin asiakkuuteen voi ohjautua koulupsykologin, -kuraattorin tai -terveydenhoitajan kautta.

Etsivä nuorisotyö ja koulunuorisotyö

Etsivä nuorisotyö perustuu [nuorisolakiin](#), jonka mukaan opetuksen järjestäjän on luovutettava tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Koulutuksen järjestäjän on luovutettava tiedot myös alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa. Rovaniemellä etsivästä nuorisotyöstä vastaavat Rovaniemen kaupungin nuorisopalvelut ja Eduro -säätiö. Etsivää nuorisotyötä koordinoi Rovaniemen kaupungissa Nuorisopalvelut. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori (15–29 –vuotias) ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat perusopetuksessa esimerkiksi opinto-ohjaajat ja koulukuraattorit. Toiminta on nuorelle vapaaehtoista.

Koulunuorisotyötä ohjaa Rovaniemen nuorisopalvelujen laatima koulunuorisotyön toimintamalli, jonka tavoitteena on laajentaa koulu- ja nuorisopalveluiden yhteistyö koskemaan alueellisesti koko Rovaniemeä. Näin kaikille nuorille, myös kyläkeskuksissa asuville, voidaan taata yhtäläiset oppimis- ja kasvuympäristöt, niin koulussa kuin vapaa-ajalla. Paikallinen toimintamalli tiivistää ja selkiyttää jo nykyistä yhteistyötä antaen välineitä ennaltaehkäisevään toimintaan.

Nuoriso-ohjaajien aktiivinen toiminta kouluilla tuo muidenkin kuin nuorisotiloilla käyvien nuorten tietouteen paremmin oman alueen nuoriso-ohjaajat ja nuorten parissa toimijat. Tämä vahvistaa nuorten ympärillä olevaa kasvattajien verkostoa, jolloin se mahdollistaa erilaisen osaamisen ja tiedon vaihdon kaikkia osapuolia hyödyttävällä tavalla. Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluilla on jo tarjota palveluita yläkoulun nuorille ja toisen asteen opiskelijoille. Mallin pohjalta kukin koulu ja alueen nuoriso-ohjaaja (kumminuoriso-ohjaaja) tekevät yhteisen koulunuorisotyön tarvekartoituksen ja vuosikellon toimintamallin menetelmätarjottimen pohjalta. Koulunuorisotyöntekijä osallistuu koulun hyvinvointiryhmän toimintaan.

Koulu ja nuorisopalvelut järjestävät yhteisesti Joustavaa perusopetusta yläkouluikäisille oppilaille. Joustavassa perusopetuksessa opettajan työparina toimiva nuorisopalveluiden työntekijä työskentelee koulupäivinä mahdollisuuksien mukaan myös koulunuorisotyössä sekä muina aikoina nuorisotiloilla. Etsivän nuorisotyön tuki tarjotaan tarvittaessa myös JOPE-ryhmän oppilaille. Etsivän nuorisotyön yhteyshenkilönä kouluilla toimii koulukuraattori tai opinto-ohjaaja.

Perhesosiaalityö

Perhesosiaalityön tavoitteena on yhdessä perheen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia, vahvistaa perheen omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta. Yhteistyötä tehdään perheen läheisten ja perhettä tukevien muiden tahojen kanssa. Toiminta-ajatuksena on lapsen ja hänen perheen arjen ja hyvinvoinnin tukeminen sekä vanhemmuuden vahvistaminen. Perhesosiaalityön palveluihin kuuluvat lastenvalvojen palvelut, ennaltaehkäisevä lapsiperheiden sosiaalityö ja ennaltaehkäisevä perhetyö.

Lastenvalvojan palveluita ovat isyyden selvittäminen, lasten huoltoon-, asumiseen-, tapaamiseen ja elatukseen liittyvät sopimusneuvottelut ja sopimusten vahvistaminen sekä ryhmämuotoiset eropalvelut. Lastenvalvojen kautta haetaan maksusitoumus tuettuun tai valvottuun tapaamiseen tilanteessa, jossa vanhempien erotessa lapsen oikeus tavat vanhempaansa muutoin vaarantuu. Ennaltaehkäisevä lapsiperheiden sosiaalityössä arvioidaan lapsiperheen sosiaalihuoltolain mukaista palvelutarvetta ja tehdään arvioinnin mukainen palvelusuunnitelma yhteistyössä lapsen huoltajan sekä mahdollisen muun perhettä tukevan verkoston kanssa. Palveluihin kuuluvat muun muassa tukihenkilö- ja tukiperhepalvelut.

Ennaltaehkäisevä perhetyö on lapsiperheiden kotipalvelua ja ohjaavaa perhetyötä. Se on osa perhesosiaalityötä. Ennaltaehkäisevän perhetyön tarkoituksena on auttaa, tukea ja ohjata lapsiperheitä arjen sujuvuudessa, vanhemmuudessa, lasten huolenpidossa sekä luoda mahdollisuus vertaistuelle. Perheitä tuetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vahvistamalla sen omia voimavaroja. Lapsiperheiden kotipalvelu on tarkoitettu lapsiperheille, jotka kokevat voimavaransa riittämättömiksi ja tarvitsevat lyhytaikaista tukea arjessa selviytymiseen. Palvelu on sosiaalihuoltolain mukaista maksullista palvelua, joka määräytyy perheen tulojen ja koon mukaan. Ohjaava perhetyö on perheille maksutonta. Sitä toteutetaan

1. Kotiin tehtävänä perhetyönä, joka on lastenkasvatuksen (rajat, yhteiset pelisäännöt) ja vuorovaikutuksen tukemista sekä
2. Ryhmämuotoisena perhetyönä, joka tarjoaa perheille suljetun vertaisryhmän ja ohjausta arjen hallintaan, tukea vanhemmuuteen sekä korostaa lapsen asemaa perheessä.

Oppilashuollon työntekijän tehtävä on tarvittaessa tiedottaa perhesosiaalityön palveluista ja ohjata niiden piiriin. Mikäli lapsi tai nuori hyötyy tukihenkilöstä tai -perheestä, tai perhesosiaalityön palveluista, voi oppilashuollon työntekijä tehdä huoltajien kanssa yhteistyössä pyynnön palvelutarpeen arvioimiseksi perhesosiaalityöntekijälle. Tarvittaessa oppilashuollon työntekijä tekee yhteistyötä perheen ja perhesosiaalityöntekijöiden kanssa myös palveluiden aikana.

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoidossa noudatetaan hoidon porrastuksen periaatetta ts. peruspalveluiden tarjoama apu, tutkimus ja hoito ovat ensisijaisia. Erikoissairaanhoidon palveluihin tarvittavan läheteen tekee lääkäri. Lisäksi lastenneurologiselle poliklinikalle ohjattaessa tulee psykologin perustutkimukset olla tehtynä. Lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikoilla ja osastoilla tutkitaan ja hoidetaan lasten ja nuorten psyykkisiä oireita ja häiriöitä lääketieteellisin, psykologisin, sosiaalisin sekä hoitotyön keinoin. Lapsipotilaan vanhemmat ja koko perhe ovat yleensä mukana tutkimuksessa ja hoidossa. Perheiden lisäksi kaikkien lasten tutkimukseen ja hoitoon kuuluu tarpeellinen yhteistyö lapsen verkostojen kanssa. Erikoissairaanhoidon yksiköt toimivat kiinteässä yhteydessä Rovaniemen kaupungin sairaalakoulun kanssa.

Lastensuojelu ja poliisi

Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö toteutuu ensisijaisesti eri yhteistyö-, ohjaus- ja tukimuotojen kautta. Säännölliset lasta koskevat ja vanhempien kasvatustyötä tukevat keskustelut ovat aktiivisessa käytössä. Intensiivinen oppilaskohtainen koulun ja kodin kasvatuskumppanuus on itsessään ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Hyvin toimiva kasvatuskumppanuus tukee mahdollisten lastensuojelun tukitoimien käyttöönottoa. Tarvittaessa lastensuojelun tarjoamia tukimuotoja voi jäsentää yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa keskustellen. Tällainen palvelumahdollisuuksien kartoittaminen ei vielä johda lastensuojelun asiakkuuteen.

Jos koulun toteuttama ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö, yhteistyö kodin kanssa ja yksilökohtainen oppilashuoltotyö eivät ole tuottaneet riittävää tukea ja koulussa on edelleen huolta oppilaan kasvun, kehityksen ja/tai terveyden vaarantumisesta, on tehtävä pyyntö lastensuojelutarpeen selvittämiseksi yhdessä perheen kanssa. Ensisijainen pyrkimys on neuvotella perheen kanssa asiasta siten, että koulun työntekijä voi tehdä pyynnön lastensuojelutarpeen arvioimiseksi yhdessä perheen kanssa. Mikäli tämä vaihtoehto ei perheen kanssa neuvoteltaessa osoittaudu mahdolliseksi, niin työntekijä tekee lastensuojeluilmoituksen. Ennen ilmoituksen tekoa ilmoituksen tekijän tulee kertoa huoltajalle, että ilmoitus tullaan tekemään. Koulun työntekijän tekemä lastensuojeluilmoitus tehdään aina myös kirjallisena. Jos lastensuojelun tarve havaitaan äkillisesti ja tilanne arvioidaan vakavaksi, otetaan yhteyttä suoraan päivystävään sosiaalityöntekijään. Näissä tilanteissa koulu suunnittelee oppilaan tukitoimet koulun arkeen yhdessä lastensuojelun henkilöstön kanssa. Jokaiselle koululle on nimetty koulupoliisi, joka toimii laillisuuskasvatuksen yhteyshenkilönä ja tarvittaessa poliisin toimivaltaan kuuluvien asioiden asiantuntijana esimerkiksi oppilashuoltotyöryhmässä.

Ankkuri-toiminta

Rovaniemellä toimii Ankkuri-mallin mukainen ehkäisymalli, jossa toimitaan alle 18-vuotiaiden rikoskierteen sekä lähisuhde- ja perheväkivallan katkaisemiseksi. 18–21 -vuotiaiden osalta puututaan myös huumerattijuopumukseen ja muihin huumeisiin liittyviin rikoksiin. Ankkuri-tiimin muodostavat poliisi, sosiaalityöntekijä ja tapauskohtaisen harkinnan mukaan terveydenhoitaja, päihdetyöntekijä tai nuorisotyöntekijä. Tarvittaessa nuoret ja perheet ohjataan heidän tarvitsemansa jatkoavun ja tuen piiriin.

22.5 Yhteistyö oppilaiden ja huoltajien kanssa

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Oppilaiden ja huoltajien kanssa tehtävää oppilashuoltoa toteutetaan yksilö- ja yhteisötasolla. Koulun tehtävänä on järjestää riittävä tiedotus oppilashuollon periaatteista, sisällöistä ja toimintavoista. Eri kouluissa voidaan käyttää niille parhaiten sopivia tiedottamisen muotoja.

Yhteisöllisellä oppilashuollolla edistetään hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä koulussa. Yhteisöön kuulumisen ja vuorovaikutus ihmisten välillä ovat hyvinvoinnin, terveyden ja elämänhallinnan perusedellytyksiä. Yhteisöllisyyden tuloksena oppilaalle muodostuu myös sosiaalista pääomaa aikuisuuden tueksi. Huoltajien osallisuuden vahvistaminen tukee pitkäjänteisesti oppilaiden kehitystä ja kasvua sekä luottamusta aikuisiin. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaiden ja huoltajan osallisuutta yhteisön hyvinvoinnissa, koulun toiminnassa ja päätöksenteossa. Oppilaiden osallisuutta tuettaessa otetaan huomioon oppilaan ikä ja kehitystaso.

Yksilökohtaista oppilashuoltoa toteutetaan hyvässä yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa, perheensä ja tarvittaessa muiden läheisten kanssa. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan tai hänen huoltajansa suostumukseen. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, oppilaan ja hänen huoltajiensa ja muiden häntä tukevien läheistensä kunnioittaminen sekä eri osapuolien tiedonsaantia ja salassapitoa koskevat määräykset.

Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan, miten oppilaat ja vanhemmat ovat osallisina yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Lisäksi kuvataan miten oppilaita ja huoltajia tiedotetaan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon asioista.

Taulukko 29. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja toimijuus yhteisöllisessä oppilashuollossa

YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO	Suunnittelu	Toteutus	Arviointi
Osallisuus ja toimijuus	Suunnittelun pohjana käytetään myös oppilaiden ja huoltajien tuottamaa tietoa, kuten mielipide- ja hyvinvointikyselyjen tai laajojen terveystarkastusten tuloksia. Oppilaskunnan ja vanhempaintoimikunnan edustajat toimivat hyvinvointiryhmän jäseninä. Oppilashuollon ohjausryhmä ja koulukohtaiset hyvinvointiryhmät kutsuvat kokouksiinsa oppilaskunnan ja vanhempaintoimikunnan edustajia.	Oppilaat ovat koulussa aktiivisia toimijoita. Heillä on mahdollisuus vaikuttaa koulupäivään, heitä kuunnellaan ja heidän toiveitaan huomioidaan. Oppilaiden osallisuutta tuetaan yhteisöllisten menetelmien kautta. Näitä ovat esimerkiksi oppilaskunta, nivelvaihtely, KiVa koulu, kummi- ja tukioppilastoiminta, kerhotoiminta, Vertaissovittelu ja Välituntivastaava-toiminta. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan myös yhteisötasolla. Yhteistyö vahvistaa hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Tämä voi näkyä esimerkiksi vanhempainkouluina, vanhempaintoimikunnan toimintana tai yhteisten, toiminnallisten tapahtumien järjestämisenä. Näiden tapahtumien järjestämiseen tarjotaan mahdollisuuksia myös oppilaille ja huoltajille.	Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä arvioidaan laatu-, kouluterveys- ja hyvinvointikyselyjen, terveystarkastusten ja asiakaskyselyiden pohjalta tehtävillä yhteenvedoilla.
Tiedottaminen	Oppilaita ja huoltajia tiedotetaan yhteisissä tilaisuuksissa sekä esimerkiksi koulun lukuvuosittaisessa toimintasuunnitelmassa seuraavista asioista • Yhteisöllisen oppilashuollon periaatteet • Yhteisöllisen oppilashuollon sisällöt ja toimintatavat • Yhteistiedot yhteydenottoja varten • Oppilaan ja huoltajien vaikuttamismahdollisuudet	Lukuvuoden aikana oppilaita ja huoltajia tiedotetaan eri vaikuttamismahdollisuuksista, koululla alkavista toiminnoista ja yhteisistä tapahtumista.	Kerätyistä palautteista koottu yhteenvedo esitellään oppilaille ja huoltajille esimerkiksi sähköisesti tai vanhempainillassa.

Taulukko 30. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja toimijuus yksilökohtaisessa oppilashuollossa

YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO	Suunnittelu	Toteutus	Arviointi
Osallisuus ja monitoimisuus	Oppilaiden ja tarvittaessa huoltajan kanssa keskustellaan ja sovitaan asiantuntijaryhmän • kokoamisesta • kokoonpanosta • käsiteltävistä asioista • siitä, mihin tapaaminen johtaa.	Asiantuntijaryhmän palaverissa tulee huomioida, että • oppilas ja huoltajat tulevat kuulluksi (voivat myös itse vetää tapaamista) • pysytään sovituissa aiheissa • kerrotaan oppilashuoltokertomuksesta sekä siihen liittyvistä kirjausten tekemisestä, säilytyksestä ja tiedonsiirrosta Kirjaamisessa ja jatkotoimenpiteitä sovittaessa on otettava huomioon, että • oppilas ja huoltajat loppukädessä päättävät jatkotoimenpiteistä oppilashuollon osalta • jatkosuunnitelmaan kirjataan jokaiselle toimijalle oma rooli oppilaan asioiden edistämisessä.	Oppilaan asioiden etenemistä seurataan arviointitapaamisilla, joihin sisältyy • ennakoon sovitut ajat ja aiheet • arviointi toteutuneesta • oppilashuollon tarpeen uudelleensuunnittelu Palavereissa voidaan pyytää palautetta myös oppilaan ja huoltajien osallisuuden kokemuksista.
Tiedottaminen	Oppilaita ja huoltajia tiedotetaan yhteisissä tilaisuuksissa sekä esimerkiksi koulun lukuvuosittaisessa toimintasuunnitelmassa seuraavista asioista: • Oppilashuollon tavoitteista • Oppilashuollon eri palvelumuodoista • Oppilaan oikeudesta saada oppilashuoltopalveluja • Oppilashuollon vapaaehtoisuudesta • Yhteystiedoista Kun huoli herää, huolen puheeksiottaja tiedottaa oppilas ja huoltajia yksilökohtaisen oppilashuollon prosessista,	Lukuvuoden aikana oppilaita ja huoltajia tiedotetaan oppilashuollon palveluista sekä muista vaihtoehtoisista palveluista. Samalla korostetaan heidän oikeuttaan oppilashuollon palveluihin.	Arviointitapaamisesta tiedotetaan oppilaille ja huoltajille yksilökohtaisen asiantuntijaryhmän tapaamista suunniteltaessa.

	saatavilla olevista palveluista, palveluiden vapaaehtoisuudesta, sopimuksen kirjallisuudesta sekä siitä, mihin prosessi johtaa.		
--	--	--	--

23. KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVÄT ERITYISKYSYMYKSET

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri- identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin. Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Perusopetukseen valmistava opetus

Ulkomailta muuttanut oppilas voi aloittaa koulunkäynnin joko perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tai suoraan perusopetuksessa. Perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään osallistavana, inklusiivisena valmistavana sekä ryhmämuotoisena valmistavana opetuksena. Oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta varsinaiseksi perusopetuksen oppilaaksi, kun hänen suomen kielen taitonsa arvioidaan olevan riittävä opetuksen seuraamiseen perusopetusryhmässä. Valmistavan opetuksen päättyessä oppilaalle annetaan osallistumistodistus. Perusopetukseen valmistavaan opetukseen on vahvistettu oma paikallinen opetussuunnitelma.

Monikielisyys koulussa

Perusopetuksessa huomioidaan koulun monikielisyys. Monikielisyydellä ja kieli- ja kulttuuriryhmillä tarkoitetaan tässä opetussuunnitelmassa saamenkielisten, romanikielisten, viittomakielisten ja Suomessa asuvien äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvien lasten ja nuorten opetusta. Maahanmuuttajalapsella tai -nuorella tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa

syntyneitä eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia ja nuoria riippumatta Suomeen tulossyystä (pakolainen, turvapaikanhakija, paluumuuttaja, muusta syystä Suomeen tullut).

Oppimisen tuki

Kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan oppimista tuetaan oppimisen eri osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Monikieliselle oppilaalle laaditaan tarvittaessa oppimissuunnitelma, johon kirjataan mahdolliset erityistoimenpiteet ja opintojen aikainen arviointi. Oppilaalla on mahdollisuus suorittaa peruskoulu joustavasti.

Rovaniemellä erityisesti kieli- ja kulttuuritaustaisille oppilaille kohdennettua tukea on oman äidinkielen opetus, kota-opetus sekä erilliseen valtionavustuksen piiriin kuuluva tukiopetus kuuden ensimmäisen perusopetusvuoden ajan. Lisäksi suomi toisena kielenä oppimäärää voi opiskella oppilas, jonka äidinkieli on muu kuin suomi (poislukien paluumuuttajat, joilla äidinkielenään on suomi). Oppimäärästä päättävät huoltajat ja oppilasta opettavat opettajat. Suomi toisena kielenä oppimäärään voidaan päätyä, jos suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai useammalla kielitaidon osa-alueella tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärän opiskelemiseen.

Oman äidinkielen opiskelu on perusopetusta tukevaa opetusta, johon osallistumisesta päättää huoltaja / huoltajat. Oman äidinkielen opiskelu on oppilaille vapaaehtoista, mutta suositeltavaa. Yhdessä suomi toisena kielenä opetuksen kanssa oman kielen opetus vahvistaa oppilaan identiteettiä ja rakentaa pohjaa monikulttuurisuudelle ja toiminnalliselle kaksikielisyydelle. Oman äidinkielen opetuksen ryhmä voidaan perustaa, kun opetukseen osallistuu vähintään neljä oppilasta. Kun on päätetty oman äidinkielen opetukseen osallistumisesta, on päätös sitova ja lapsen tai nuoren tulee osallistua opetukseen.

Kota-opetus Rovaniemellä on eri oppiaineiden sisältöjä hyödyntävää suomi toisena kielenä opetusta sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärästä suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärään siirtymistä tukevaa opetusta. Kota-opetus on samanaikaisopetusta eri kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan kotiluokassa sekä vaihtelevia pienryhmätyöskentelyn tapoja mahdollistavaa opetusta.

Arviointi

Arvioinnissa noudatetaan Lapin yliopiston harjoittelukoulun opetussuunnitelman mukaisia kaikille yhteisiä periaatteita. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi kuitenkin olla sanallista päättöarviointia lukuun ottamatta. Sanallinen arviointi tarkoittaa merkintää

- 1) hyväksytty (H), jos oppilas on osallistunut vuosiluokkansa opetukseen, mutta häntä on vaikea arvioida numeerisesti,
- 2) osallistunut (O), jolloin oppilas on osallistunut opetukseen, mutta ei ole suorittanut kyseistä kurssia tai
- 3) jos oppilas on opiskellut oppiainetta jonkin muun kuin oman vuosikurssin mukaisesti, hänet arvioidaan sanallisesti (A). Tällöin lisätietoihin merkitään oppilaan opiskelema vuosiluokka ja sanallinen tai numeerinen arviointi. Mikäli arviointi sisältää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, on todistus niiltä osin salassa pidettävä ja se voidaan antaa vain hänelle itselleen tai huoltajalle.

Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja

suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Perusopetukseen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvän oppilaan kohdalla voidaan käyttää kehittyvän kielitaidon asteikkoa, jos suomi toisena kielenä oppimäärän arviointi ei ole mahdollista. Päättöarvioinnissa kuitenkin noudatetaan päättöarvioinnin kriteerejä. Jos kaikki päättöarvioinnin kriteerit eivät täyty, oppilaalle annetaan erotodistus. Vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa voidaan hyödyntää mahdollisuutena näyttää osaaminen erityisessä tutkinnossa. Mikäli oppilaalla on lähtömaan perusopetuksen todistus joltakin vuosiluokalta mukanaan, se tulee hyväksi lukea opinnoissa.

23.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

23.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

23.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla

kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

23.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

24. VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintomahdollisuuksia. Oppilaalle avautuu mahdollisuus kehittää osaamistaan kiinnostuksensa mukaisesti. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

24.1 Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, kasi- työ, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi naiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taito- aineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

24.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosi- luokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaali- kasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosi- luokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntija- ossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosi- viikkotuntimäärä (222 wt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

24.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta opetussuunnitelman perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöstä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäismäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetukseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A2-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

24.4 Valinnaisaineisiin liittyvät paikalliset ratkaisut

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien jako

Lapin yliopiston harjoittelukoulun 1.8.2016 käyttöön otettavassa tuntijaossa taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit on sijoitettu koulutuksen järjestäjän toimesta tuntijakotaulukkoon vuosiluokilla 1-6.

Vuosiluokille 7-9 koulutuksen järjestäjä on sijoittanut yhden liikunnan vuosiviikkotunnin vuosiluokalle 7. Koulutuksen järjestäjän sijoittamat tunnit sisältyvät kyseisen taide- tai taitoaineen opetussuunnitelmaan ja ovat mukana aineen arvioinnissa.

Vuosiluokille 8-9 jää yhteensä neljä taide- ja taitoaineiden vuosiviikkotuntia oppilaan itsensä valitsemiksi. Näille syventäville opinnoille on oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.

Valinnaisaineet ja tuntijako

Koulutuksen järjestäjä on sijoittanut yhden valinnaisaineen vuosiviikkotunnin 6. vuosiluokalle ja neljä tuntia sekä 8. että 9. vuosiluokalle. Valinnaisaineina tarjotaan kaikkia taide- ja taitoaineita, vieraiden kielten B2-oppimäärää sekä vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen A2-oppimäärää. Lisäksi tarjotaan valinnaisaineita, jotka määritellään vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa ja/tai valinnaisaineoppaassa. Kunkin valinnaisaineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet kuvataan kyseisen valinnaisaineen opetussuunnitelman kohdalla.

Valinnaiset ja vapaaehtoiset kielet ja tuntijako

Lapin yliopiston harjoittelukoulun tarjoaa vapaaehtoisena A2-kielenä saksan, ruotsin, saamen, italian, espanjan, ranskan ja venäjän kieliä. Opintojen laajuus on 12 vuosiviikkotuntia alkaen 4. vuosiluokalla. Vuosiluokilla 4-9 on kullakin kaksi vuosiviikkotuntia. Mikäli A2-kieli on ruotsi, siihen käytetään vuosiluokilla 6-9 B1-kielen opetukseen varatut tunnit ja lisäksi 8. vuosiluokalla yksi valinnaisainetunti. Vuosiluokilla 8-9 opiskeltavana valinnaisena B2-kielenä tarjotaan saksan, ranskan ja venäjän kieliä. Vuosiviikkotunteja on yhteensä neljä, kaksi molempina vuosina. Kunkin vapaaehtoisen ja valinnaisen kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet kuvataan kyseisen valinnaisaineen opetussuunnitelman kohdalla.

